

**ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗМЕНУ И ДОПУНУ (РЕВИЗИЈУ)
СТРАТЕГИЈЕ ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ ЗА ПЕРИОД ОД 2021. ДО 230. ГОДИНЕ И
ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА 2026. И 2027. ГОДИНУ ЗА
СПРОВОЂЕЊЕ ПОМЕНУТЕ СТРАТЕГИЈЕ**

**1. Почетна анализа релевантних међународних оквира и националних политика,
стратегije и акционих планова за родну равноправност у Републици Србији**

1.1. Међународни оквир

Правни и политички оквир родне равноправности у Србији представљају потврђени међународни уговори и ратификоване међународне конвенције, међу којима су најважнији: Конвенција Уједињених нација (у даљем тексту: УН) о политичким правима жена (1953)¹, Међународни пакт о грађанским и политичким правима (1966)² са пратећим протоколима³, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима (1966)⁴ са опционим протоколом⁵, Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена – CEDAW (1979)⁶ са опционим протоколом⁷, Резолуција Савета безбедности УН 1325 - Жене, мир и безбедност (2000)⁸ са резолуцијама које је допуњују, Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, тзв. Истанбулска конвенција (2013)⁹ и др. Такође, треба узети у разматрање и Конвенцију о правима особа са инвалидитетом (2006)¹⁰, јер је њена примена од посебног значаја за примену политике родне равноправности и политике једнаких могућности ради елиминисања дискриминације жена са инвалидитетом, али и друга међународна документа која се односе на заштиту људских права, забрану дискриминације и насиља према осетљивим групама у друштву.

¹ Одлука о ратификацији Конвенције о политичким правима жена, „Сл. лист ФНРЈ – Међународни уговори и други споразуми”, број 7/1954.

² Закон о ратификацији Међународног пакта о грађанским и политичким правима, „Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 7/1971.

³ Закон о потврђивању Првог факултативног протокола уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима, „Сл. лист СРЈ – Међународни уговори”, број 4/2001 и Закон о потврђивању Другог факултативног протокола уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима, „Сл. лист СРЈ – Међународни уговори”, број 4/2001.

⁴ Закон о ратификацији Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, „Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 7/1971.

⁵ Закон о потврђивању опционог протокола уз Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, „Сл. гласник РС – Међународни уговори”, број 5/2023.

⁶ Закон о ратификацији Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена, „Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 11/1981.

⁷ Закон о потврђивању опционог протокола уз Конвенцију о елиминисању свих облика дискриминације жена, „Сл. лист СРЈ – Међународни уговори”, број 13/2002.

⁸ <https://www.un.org/News/Press/docs/2000/20001031.sc6942.doc.html> (приступљено: 29.08.2024).

⁹ Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, „Сл. гласник РС – Међународни уговори”, број 12/2013.

¹⁰ Закон о потврђивању Конвенције о правима особа са инвалидитетом, „Сл. гласник РС – Међународни уговори”, број 42/2009.

Агенда 2030 УН (2015) и Резолуција A/RES/70/1¹¹ је од кључног значаја за уградњу родног аспекта у глобалну политику развоја јер представља универзалну стратегију УН на бази три димензије одрживог развоја: (1) економски раст, (2) социјална инклузија и (3) заштита животне средине, уз помоћ 17 циљева одрживог развоја, од којих се 5. циљ непосредно односи на родну равноправност. У вези са наведеним, један од стратешких докумената УН је и Декларација о улози националних статистичких институција у мерењу и праћењу Циљева одрживог развоја (SDG)¹², у којој се наводи да су националне статистичке институције позване да својом стручношћу допринесу мерењу Циљева одрживог развоја на националном нивоу, а који садржи и индикаторе у свим областима одрживог развоја, укључујући и родну равноправност, који нису верно пренети у Стратегију за родну равноправност у Републици Србији за период од 2021. до 2030. године¹³ (у даљем тексту: Стратегија), што се може закључити на основу дописа Републичког завода за статистику (у даљем тексту: РЗС) упућеног Министарству за људска и мањиска права и друштвени дијалог 28. августа 2023. године, које је ресорно министарство у области родне равноправности у Републици Србији и надлежно за измену поменуте Стратегије (у даљем тексту: ресорно Министарство).

Поред наведеног, кроз измену ове Стратегије треба обезбедити и њено усклађивање са Акционим планом за родну равноправност и подршку имплементацији Сендајског оквира за смањење ризика од катастрофа 2015-2030 (у даљем тексту: Sendai GAP)¹⁴, јер актуелна Стратегија у потпуности неусклађена са Sendai GAP-ом.

Такође, за стратешко промишљање политике родне равноправности релевантан је и садржај Стратегије за родну равноправност 2020-2025 Европске Уније (у даљем тексту: Стратегија ЕУ за РР)¹⁵ У поменутој Стратегији ЕУ за РР главни циљеви су: заустављање родно заснованог насиља; рушење родних стереотипа; укидање родних разлика на тржишту рада; постизање једнаког учешћа жена у привредном развоју; борба против родних разлика у зарадама и пензијама; укидање родних разлика у подручју услуга; постизање родне равнотеже у доношењу одлука и у политици. Стратегија се темељи на два принципа и то на: (1) родно одговорној политици и (2) интерсекционалности, и она је усклађена са спољном политиком ЕУ о родној равноправности и јачању положаја жена. Иако је Стратегија ЕУ за РР донета годину дана пре доношења српске Стратегије у области родне равноправности, ниво усклађености ова два документа је незадовољавајући, посебно у погледу праћења резултата ова два документа. Изменом Стратегије, потребно је овај документ јавне политике ускладити и са новим документима ЕУ који су донета након усвајања исте, као што су: Обвезујуће мере за транспарентност плаћања, које је Европска комисија донела 4. марта 2021. године; затим Директива ЕУ о сузбијању насиља над женама и насиља у породици, који је Европска комисија донела 8. марта 2022 године; Директива о женама у управним одборима, која је донесена 22. новембра 2022. године и сл.

¹¹ <https://sdgs.un.org/2030agenda> (приступљено: 29.08.2024).

¹² <https://sdg.indikatori.rs/media/1465/deklaracija-o-ulozi-nsi-cir.pdf> (приступљено: 29.08.2024).

¹³ „Сл. гласник РС”, број 103/2021

¹⁴ The Gender Action Plan to Support Implementation of the Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030 (Sendai GAP) – Draft 3,02 February 2024

¹⁵ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_hr#strategija-za-rodnu-ravnopravnost-2020--2025 (приступљено: 29.08.2024).

У периоду пре усвајања актуелне Стратегије за родну равноправност, Република Србија је поднела извештаје надлежним међународним механизмима, као нпр. Четврти периодични извештај је сачинило ресорно Министарство, а Влада Републике Србије га је поднела 2017. године CEDAW комитету, након чега је Комитет проследио држави закључке и препоруке у марту 2019. године, а Влада поводом наведених препорука сачинила, усвојила и поднела Извештај 1. априла 2021. године.¹⁶ Први извештај о спровођењу Истанбулске конвенције је сачинило Координационо тело за родну равноправност Владе и Влада Републике Србије је поднела 2018. године ГРЕВИО комитету, док је Група експерата за акцију против насиља над женама и насиља у породици (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence – ГРЕВИО) проследила препоруке почетком 2020. године.¹⁷ Поред тога, Координационо тело за родну равноправност Владе, уз подршку ОЕБС-а, израдило је и поднело Национални преглед о оствареном напретку од усвајања Пекиншке декларације и платформе за акцију - 25¹⁸. У сва три процеса извештавања биле су активно укључене и женске и феминистичке организације цивилног друштва које су поднеле више алтернативних извештаја или тзв. извештаја у сенци. Од усвајања Стратегије на Влади 2021. године, ресорно Министарство је постигло споразум са CEDAW комитетом да своје извештаје доставља по поједностављеној процедури и након добијања инструкција од поменутог комитета, очекује се прво подношење таквог извештаја 2027. године. Други извештај о спровођењу Истанбулске конвенције Координационо тело за родну равноправност Владе није поднело 2023. године, а образовање тог тела у новом саставу у 2024. години, па самим тим и сачињавање и усвајање поменутог извештаја, пролонгирано је услед доношења Решења Уставног суда (предмет IVз-85/2021 од 27.06.2024) о обустављању извршења свих појединачних аката или радњи предузетих на основу одредби Закона о родној равноправности (којим је регулисано и образовање тела за родну равноправност на свим нивоима одлучивања) до коначног доношења решења тог суда о оцени уставности поменутог Закона.

1.2. Национални оквир

У основи, национални правни оквир за равноправност полова успостављен је Уставом Републике Србије (чл. 15)¹⁹, док је непосредно пре усвајања ове Стратегије, у 2021. години, донет и Закон о родној равноправности²⁰, који представља кровни правни акт за успостављање родне равноправности у Републици Србији. У истој години донете су и измене и допуне Закона о забрани дискриминације²¹ који обухвата и забрану

¹⁶ <https://minijmpdd.gov.rs/sektori/ljudska-prava/medjunarodni-ugovori/konvencija-o-ukidanju-svih-oblika-diskriminacije-zena-cedaw> (приступљено 29.08.2024)

¹⁷ https://www.rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2021-01/GREVIO_Izvestaj%20o%20bazicnom%20postupku%20procene%20stanja_Srbija.pdf (приступљено 29.08.2024).

¹⁸ <https://rodnaravnopravnost.gov.rs/sites/default/files/2020-04/Nacionalni%20pregled%20Pekinska%20deklaracija%20SRB.pdf>. (приступљено 29.08.2024).

¹⁹ „Сл. гласник РС”, број 98/2006.

²⁰ „Сл. гласник РС”, број 52/2021.

²¹ „Сл. гласник РС”, бр. 22/2009 и 52/2021.

дискриминације на основу пола и родног идентитета, док су се измене и допуне Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом десиле нешто раније, 2016. године.²²

Услови за родну равноправност у различитим областима дефинисани су и низом субвенционираних закона, од којих у периоду пре доношења ове Стратегије посебно издвајамо измену и допуну Кривичног законика²³, а у периоду након доношења Стратегије, измену Закона о спречавању насиља у породици²⁴, којима су ова два закона у већој мери усклађена са Истанбулском конвенцијом.

Ресорно Министарство израдило је и донело 2022. године два правилника за спровођење Закона о родној равноправности, и то: Правилник о вођењу евиденције и извештавању о остваривању родне равноправности²⁵ и Правилник о изради и спровођењу Плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности²⁶, а 2024. године донело је и трећи подзаконски пропис и то Правилник о методологији за обрачун неплаћеног кућног рада²⁷. Ресорно Министарство у сарадњи са Немачком организацијом за развој (ГИЗ) у 2023. години су јавно објавили Закон и два подзаконска акта у области родне равноправности, као и Смернице за примену Закона о родној равноправности.²⁸

Важно је напоменути да је уз Стратегију на Влади усвојен и Акциони план за 2022. и 2023. годину за спровођење Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године.²⁹ У складу са Законом о планском систему³⁰, као и Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализе ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика³¹), ресорно Министарство је поднело годишње извештаје за 2022. и за 2023. годину о спровођењу мера и активности из овог Акционог плана и унело их у Јединствени информациони систем (ЈИС). Али, том приликом, дошло се до сазнања да се резултати исхода не могу ваљано пратити из разлога погрешно наведених извора провере, погрешно наведених индикатора, недостатка буџетских средстава и других ресурса итд. На овај проблем је посебно указала Државна ревизорска институција, која је сачинила Извештај о ревизији сврсисходности у пословању - Успостављање родно одговорног буџетирања у Републици Србији³², који је објављен 4. децембра 2023. године.

²² „Сл. гласник РС”, бр. 33/2006 и 13/2016.

²³ „Сл. гласник РС”, бр. 85/2005, 88/2005 - исправка, 107/2005 - исправка, 72/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016, 35/2019.

²⁴ „Сл. гласник РС”, бр. 94/2016 и 10/2023 – др. закон.

²⁵ „Сл. гласник РС”, број 67/2022.

²⁶ „Сл. гласник РС”, број 67/2022.

²⁷ „Сл. гласник РС”, број 67/2022.

²⁸ „Сл. гласник РС”, број 18/2024.

²⁹ <https://minlmpdd.gov.rs/wp-content/uploads/2024/04/Smernice-za-primenu-Zakona-o-rodnoj-ravnopravnosti.pdf> (приступљено 30.08.2024)

³⁰ „Сл. гласник РС”, број 99/2022.

³¹ „Сл. гласник РС”, број 30/2018.

³² „Сл. гласник РС”, број 8/2019. Ова уредба је престала да важи 2025. године доношењем две нове уредбе у поменутој области.

³³ <https://minlmpdd.gov.rs/wp-content/uploads/2024/04/Izvestaj-o-reviziji-svrsishodnosti-Uspostavljanje-rodno-odgovornog-budzetiranja-u-Republici-Srbiji.pdf>; <https://dri.rs/storage/Pres-2024/Prezentacija%20Rodno%20odgovorno%20budzetiranje.pdf> (приступљено 30.08.2024)

Државна ревизорска институција је дошла до закључка да у Републици Србији није у потпуности успостављен ефикасан оквир за увођење родне перспективе у буџетски процес, односно, да нису створени механизми за имплементацију Стратегије родне равноправности. Активности буџетиране у оквиру Акционог плана се не препознају у оквиру програмског буџета или према циљевима и не припадају приказаном програму/програмској активности у буџету органа носиоца мере, односно активности. С тим у вези, Државна ревизорска институција дала је препоруку ресорном Министарству да приликом доношења новог Акционог плана, обезбеди процену финансијских средстава, потребних за реализацију сваке од мера и идентификацију извора из којих се та средства обезбеђују, програмску активност или пројекат у програмском буџету у оквиру којег се обезбеђују средства за њено финансирање. Приликом давања мишљења на Предлог акционог плана за 2024. и 2025. годину за спровођење Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године, аргументоване примедбе на формулацију појединих мера, индикатора, извора провере садржаних у Стратегији доставили су и други органи, попут: Министарства финансија, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарство науке, технолошког развоја и иновација, Министарства привреде, Министарства одбране и РЗС-а, који је посебно указао на чињеницу да се периодичне публикације тог завода објављују на сваке три године (нпр. Индекс родне равноправности, Жене и мушкарци у Србији и сл.), те стога не могу бити ваљани извор провере индикатора на годишњем нивоу. Наведени разлози упућују на неопходност измене наведене Стратегије, односно ревизије на половини процеса њене имплементације.

Обзиром на то да је политика родне равноправности хоризонтална политика, битно је усклађивање поменуте Стратегије са другим документима јавних политика. Стратегијски и плански документи који се односе на економију, образовање и науку као чиниоци који подстичу развој, су веома битни и они обухватају следеће документе: Стратегију за примену Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине – Архуска конвенција³³; Стратегију развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године³⁴; Стратегију одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године³⁵ и АП (2020-2022); Стратегију пољопривреде и руралног развоја Републике Србије 2014-2024. године³⁶; Стратегију индустријске политике Републике Србије од 2021-2030. године³⁷; Стратегију о економским миграцијама Републике Србије 2021-2027. године³⁸; Стратегију развоја дигиталних вештина у Републике Србије (2020-2024)³⁹; Стратегију научног и технолошког развоја РС –

³³ „Службени гласник РС”, број 103/2011.

³⁴ „Службени гласник РС”, број 101/2015. У организацији Министарства рударства и енергетике реализоване су Јавне консултације и Јавна расправа о новој Стратегији развоја енергетике до 2040. године са пројекцијама до 2050. године.

³⁵ „Службени гласник РС”, број 47/2019.

³⁶ „Службени гласник РС”, број 85/2014.

³⁷ „Службени гласник РС”, број 35/2020.

³⁸ „Службени гласник РС”, број 21/2020.

³⁹ „Службени гласник РС”, број 21/2020.

моћ знања (2021-2025) и АП (2021-2023)⁴⁰; Стратегију паметне специјализације у Републике Србије (2020-2027)⁴¹; Стратегију запошљавања (2021-2026)⁴²; Стратегију развоја образовања и васпитања до 2030. године⁴³; као и Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије за период од 2021. до 2030. године са визијом до 2050. године⁴⁴ и пратеће Стратегије⁴⁵.

Плански документи који се односе на родне аспекте људских права, безбедности и насиља према женама, и политичког живота су: Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период од 2021-2025. године⁴⁶; Стратегија превенције и сузбијања трговине људима, посебно женама и децом и заштите жртава 2017-2022⁴⁷ и АП (2019-2020)⁴⁸; Национална стратегија за остваривање права жртава и сведока кривичних дела у РС (2020-2025)⁴⁹ и АП (2020-2025)⁵⁰; Национална стратегија за спречавање и борбу против тероризма (2017-2021)⁵¹; Национални АП за примену Резолуције 1325 СБ УН⁵²; АП за поглавље 24 - Правда, слобода, безбедност⁵³; Стратегија националне безбедности (2019)⁵⁴; Стратегија одбране РС (2019)⁵⁵; Стратегија за борбу против високотехничког криминала (2019-2023)⁵⁶; Стратегија развоја МУП (2018-2023 - истекла)⁵⁷; Стратегија контроле малог и лаког оружја Републике Србије за период 2019-2024⁵⁸; Стратешки план полиције (2018-2021)⁵⁹; Стратегија развоја система извршења кривичних санкција 2021-2027⁶⁰; Национална стратегија реформе правосуђа (2020-2025)⁶¹; Стратегија развоја система јавног информисања у Републике Србије за период од 2020. до 2025. године⁶² са пратећим АП (2020-2022).⁶³

⁴⁰ „Службени гласник РС”, број 10/2021.

⁴¹ „Службени гласник РС”, број 21/2020.

⁴² „Службени гласник РС”, бр. 18/2021 и 36/2021.

⁴³ <https://www.srbija.gov.rs/dokument/45678/strategije-programi-planovi-.php> (приступљено 30.08.2024)

⁴⁴ <https://www.mre.gov.rs/tekst/sr/1115/-integrisani-nacionalni-energetski-i-klimatski-plan-republike-srbije-za-period-do-2030-sa-vizijom-do-2050-godine.php>

⁴⁵ „Службени гласник РС”, број 101/2015.

⁴⁶ „Службени гласник РС”, број 47/21.

⁴⁷ „Службени гласник РС”, број 77/17.

⁴⁸ „Службени гласник РС”, број 50/19.

⁴⁹ <https://www.mpravde.gov.rs/tekst/30567/nacionalna-strategija-za-ostvarivanje-prava-zrtava-i-svedoka-krivичnih-dela-u-republici-srbiji-za-period-2020-2025-godine-19082020.php> (приступљено 30.08.2024).

⁵⁰ „Службени гласник РС”, број 65/23.

⁵¹ „Службени гласник РС”, број 94/17.

⁵² „Службени гласник РС”, број 53/17.

⁵³ <https://media.cpes.org.rs/2020/09/Akcioni-plan-PG-24.pdf> (приступљено 30.08.2024)

⁵⁴ „Службени гласник РС”, број 94/19.

⁵⁵ „Службени гласник РС”, број 94/19.

⁵⁶ „Службени гласник РС”, бр. 61/2005, 104/2009, 10/2023 и 10/2023 – др. закон.

⁵⁷ „Службени гласник РС”, број 78/2018.

⁵⁸ „Службени гласник РС”, број 44/2019.

⁵⁹ „Службени гласник РС”, број 94/2017.

⁶⁰ „Службени гласник РС”, број 142/2022.

⁶¹ „Службени гласник РС”, број 101/2020.

⁶² „Службени гласник РС”, број 11/2020.

⁶³ „Службени гласник РС”, број 148/2020.

Стратејски и плански документи који се односе на родне аспекте у областима здравствене заштите и социјалне заштите су: Национална стратегија социјалног становања⁶⁴; Стратегија подстицања рађања⁶⁵; Стратегија безбедности и здравља на раду (2018-2022); Стратегија јавног здравља у Републици Србији (2018-2026. године)⁶⁶; Уредба о Националном програму за очување и унапређење сексуалног и репродуктивног здравља грађана Републике Србије⁶⁷; Стратегија за превенцију и контролу хроничних незаразних болести⁶⁸; Стратегија за превенцију и контролу ХИВ и АИДС у Републици Србији, 2018-2025⁶⁹; Програм за ретке болести у Републици Србији за период 2020-2022. године⁷⁰; Уредба о Националном програму превенције штетне употребе алкохола и алкохолом узрокованих поремећаја у Републици Србији⁷¹; Уредба о Националном програму за превенцију гојазности код деце и одраслих⁷²; Уредба о Националном програму подршке дојењу, породичној и развојној нези новорођенчета⁷³; Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији за период од 2019. до 2026. године⁷⁴; Програм унапређења контроле рака у Републици Србији (2020-2022. године)⁷⁵; Стратегија о јавном здрављу⁷⁶; Стратегија здравог и активног старења у Републици Србији за период од 2024. до 2030.⁷⁷; Стратегија за палијативно збрињавање⁷⁸, Национални програм здравствене заштите жена, деце и омладине (2009)⁷⁹; Стратегија за стално унапређење квалитета здравствене заштите и безбедности пацијената.⁸⁰

Стратејски и плански документи релевантни за институционални оквир, систем и алате за креирање родно одговорних јавних политика и буџета су: Стратегија реформе јавне управе у Републици Србији за период од 2020. до 2030. године⁸¹, Уредба о анализи ефеката прописа⁸², Програм реформе управљања јавним финансијама за период од 2021–2025. године⁸³; Фискална стратегија за 2022. годину са пројекцијама за 2023. и 2024. годину⁸⁴;

⁶⁴ „Службени гласник РС”, број 13/2012.

⁶⁵ „Службени гласник РС”, број 25/2018.

⁶⁶ „Службени гласник РС”, број 61/2018.

⁶⁷ „Службени гласник РС”, број 120/2017.

⁶⁸ „Службени гласник РС”, број 22/2009.

⁶⁹ „Службени гласник РС”, број 61/2018.

⁷⁰ „Службени гласник РС”, број 86/19.

⁷¹ „Службени гласник РС”, број 9/2018.

⁷² „Службени гласник РС”, број 53/2018.

⁷³ „Службени гласник РС”, број 9/2018.

⁷⁴ „Службени гласник РС”, број 53/2018.

⁷⁵ „Службени гласник РС”, број 105/2020.

⁷⁶ „Службени гласник РС”, број 15/2016.

⁷⁷ „Службени гласник РС”, број 84/2023.

⁷⁸ „Службени гласник РС”, број 17/2009.

⁷⁹ „Службени гласник РС”, број 28/2009.

⁸⁰ „Службени гласник РС”, број 15/2009.

⁸¹ „Службени гласник РС”, број 42/2021.

⁸² „Службени гласник РС”, број 20/2025.

⁸³ „Службени гласник РС”, број 70/2021.

⁸⁴ „Службени гласник РС”, број 106/2021.

Фискална стратегија за 2023. годину са пројекцијама за 2024. и 2025. годину⁸⁵; Фискална стратегија за 2024. годину са пројекцијама за 2025. и 2026. годину⁸⁶ итд.

Плански документи који се односе на особе које припадају рањивим групама посебно се издвајају: Стратегија за унапређење положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији од 2020. до 2024. године⁸⁷; Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године⁸⁸; Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља (2020-2023)⁸⁹; Национална стратегија за младе (2023-2030)⁹⁰ са пратећим АП (2023-2030),⁹¹ Национални акциони план (НАП) за примену Резолуције 1325 Савета безбедности УН – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2025-2027).⁹²

Иако су многе мере и активности у Стратегији у тесној вези са применом других секторских политика и мера, у протеклом периоду било је много проблема у операционализацији стратегијских докумената у смислу доношења пратећих акционих планова. Примера ради, другу по реду Стратегију за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период од 2021. до 2025. године⁹³ Влада је, на предлог Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања усвојила 2021. године, али од тада није израђен нити донет ни један акциони план за спровођење поменутих стратегија. Међутим, након истека другог по реду, што има директне последице на реализацију мера у Стратегији за родну равноправност у наведеном трогодишњем периоду.

Иако ревизија Стратегије неће моћи да реши све набројане и системске проблеме, она представља законску могућност за усклађивање стратешких праваца развоја у области родне равноправности са реалним могућностима у друштву и зато овај процес треба подржати.

Такође, веома је важно нагласити да су у 2025. години донета и два нова прописа чији је садржај од виталног значаја за израду докумената јавних политика, и то: Уредба о анализи ефеката прописа⁹⁴ и Уредба о методологији израде докумената јавних политика⁹⁵.

⁸⁵ „Службени гласник РС”, број 128/2022.

⁸⁶ „Службени гласник РС”, број 86/2023.

⁸⁷ „Службени гласник РС”, број 44/2020.

⁸⁸ „Службени гласник РС”, број 26/2016.

⁸⁹ „Службени гласник РС”, број 80/2020.

⁹⁰ „Службени гласник РС”, број 9/2023.

⁹¹ „Службени гласник РС”, број 57/2023.

⁹² „Службени гласник РС”, број 33/2025.

⁹³ Прву стратегију види у извору: „Службени гласник РС”, број 27/2011, а другу стратегију у извору „Службени гласник РС”, број 47/2021.

⁹⁴ „Службени гласник РС”, број 20/2025.

⁹⁵ Исто као претходно.

2. Оцена учинка Стратегије за родну равноправност (2021-2030) за период спровођења од октобра 2021. до октобра 2024. године (евалуација стратегије)

У оквиру разматрања потребе за изменом и допуном усвојене Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године („Службени гласник РС“, број 103/2021), Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог (у даљем тексту: МЉМПДД), уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији доставило је 28. октобра 2024. године упитнике на електронске адресе укупно 64 органа јавне власти, организација цивилног друштва (фондације и удружења) из Републике Србије и 8 међународних организација са молбом да се одговори са оценом учинка доставе најкасније до 7. новембра 2024. године. У поменутој оцени учинка Стратегије за родну равноправност за период спровођења од октобра 2021. до октобра 2024. године, позвани су да учествују сви носиоци мера, као и партнери носилаца мера који су назначени у Стратегији, али и представници Мисије ОЕБС у Србији, Агенције UN Women, УНИЦЕФ, УНДП, Делегације Европске уније (ЕУ) у Србији; Канцеларије Савета Европе у Београду, Шведске агенције за међународну развојну сарадњу (СИДА) и Немачке развојне сарадње (у даљем тексту: ГИЗ).

Као разлог за ово надлежно поступање, ресорно МЉМПДД је навело чињеницу да је током спровођења поменутог стратегијског документа и извештавања о спровођењу Акционог плана за 2022. и 2023. годину за спровођење Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године (у даљем тексту: Стратегија), те израде новог Предлога акционог плана за 2024. и 2025. годину, добило више примедби и сугестија појединих носилаца активности и партнерских организација у вези са: нормативним основом за израду овог документа јавних политика; селекције посебних циљева; гломазне формулације појединих мера; изабраних носилаца мера (од којих су неки расформирани), у погледу извора провере који немају годишњу периодичку излагања; наведених номиналних вредности код индикатора провере, који су нетачни; као и одсуства прецизног навођења извора финансирања (буџетска и донаторска средства), као и прецизних износа финансирања и сл. С обзиром на наведено, ресорно МЉМПДД је доставило упитник надлежним органима и појединим организацијама у намери да на основу одговора узорка испитивања маркира одређене непрецизности у садржају документа и прикупи предлоге и сугестије за евентуалну измену и допуну садржаја Стратегије у наредном периоду (ревизија Стратегије).

Због обима Стратегије и повећаног броја задатака надлежних органа у новембру 2024. године, затражено је пролонгирање рока за доставу попуњених упитника уместо 7. новембра, у новом року, тј. 14. новембра 2024. године, док је Министарство за заштиту животне средине доставило попуњени упитник након истека и продуженог рока, тј. 22. новембра 2024. године, али је због значаја наведених примедби и сугестија и овај попуњени упитник постао предмет анализе. Дакле, закључно са 22. новембром 2024. године, попуњене упитнике доставило је укупно 26 органа јавне власти и организација, и то: Министарство просвете (у даљем тексту: М. просвете); Министарство унутрашњих послова (у даљем тексту: МУП); Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (у даљем тексту: МРЗБСП, које је заправо, доставило три посебна упитника попуњених од стране три унутрашње организационе јединице у том министарству, и то: Сектора за рад и запошљавање, Сектора за социјалну заштиту и Сектора за заштиту особа са инвалидитетом); Министарство туризма и омладине (у даљем тексту: МТО); Министарство за заштиту животне средине (у даљем тексту: МЗЖС); Републички секретаријат за јавне

политике (у даљем тексту: у даљем тексту: РСЛП); Републички завод за статистику (у даљем тексту: РЗС); Фонд за науку (у даљем тексту: ФН); Фонд за иновациону делатност (у даљем тексту: ФИД); Завод за интелектуалну својину (у даљем тексту: ЗИС); Агенција за привредне регистре (у даљем тексту: АПР); Национална служба запошљавања (у даљем тексту: НСЗ); Национална академија за јавну управу (у даљем тексту: НАЈУ); Развојна агенција Србије (у даљем тексту: РАС); Народна банка Србије (у даљем тексту: НБС); Управа Врховног суда; Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: РАТЕЛ); Привредна комора Србије (у даљем тексту: у даљем тексту: ПКС); Покрајински секретаријат за финансије (у даљем тексту: ПСФ); Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова (у даљем тексту: ПССПДРП); Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности (ПИЈЗЗПЛ); Град Нови Сад (у даљем тексту: ГНС); Град Крагујевац (у даљем тексту: ГКГ); Стална конференција градова и општина (у даљем тексту: СКГО); Унија послодаваца Србије (у даљем тексту: УПС); и Фондација Ана и Владе Дивац (у даљем тексту: ФАВД). На основу одговора на питања из упитника 26 органа и организација сачињен је сажети приказ оцене учинка Стратегије за родну равноправност (2021-2030) за период спровођења од октобра 2021. до октобра 2024. године (табела 1) и извршена квантитативна и квалитетивна анализа датих оцена (табеле 2-6).

Писани одговор да не могу доставити попуњен упитник за оцену учинка поменуте Стратегије доставило је укупно 7 актера, тачније 5 органа и две међународне организације, и то: Државна ревизорска институција; Повереник за заштиту равноправности; МРЗБСП - Републички завод за социјалну заштиту, Министарство финансија – Пореска управа; Национална служба запошљавања – Филијала у Београду; Мисија ОЕБС-а у Србији и ГИЗ, и то из разлога што су тзв. независни институти, или зато што су упитник проследили органу у чијем су саставу делују или зато што немају мандат да се тиме баве или из неког другог разлога.

Остали органи и организације нису доставили писани одговор нити попуњен упитник.

Табела 1: Сажети приказ оцене учинка Стратегије за родну равноправност (2021-2030) за период спровођења од октобра 2021. до октобра 2024. године, на основу одговора на питања из упитника 26 органа и организација

САЖЕТИ ЗБИРНИ ОДГОВОРИ НА УПИТНИК РАДИ ОЦЕНЕ УЧИНАКА СТРАТЕГИЈЕ ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ (2021-2030) ЗА ПЕРИОД СПРОВОЂЕЊА ОД 2021. ДО 2024. ГОДИНЕ		
КРИТЕРИЈУМИ	ПИТАЊА	ОДГОВОРИ
1. Релевантност (Значај)	1) Да ли су циљеви политике родне равноправности у Стратегији у непосредној корелацији са осталим документима јавних	1) Значајан број анкетираних органа и организација дало је позитивне оцене, тачније а) 19 сматра да су циљеви политике родне равноправности у Стратегији у непосредној корелацији са осталим документима јавних политика

	политика и приоритетима Владе?	и приоритетима Владе, а нарочито у областима образовања, здравства, људских права, родно одговорног буџетирања и правосуђа, од којих посебно издвајамо оцену МЗЖС која гласи: У свим акциони плановима за спровођење програма Владе обухваћена су и питања унапређења родне равноправности. Такође, у највећем броју документа јавне политике, који су донети након усвајања Стратегије, указује се на значај унапређења родне равноправности, па тако је нпр. у оквиру Реформске агенде Републике Србије 2024-2027. у складу са Планом раста за Западни Балкан (као један од скорашњих докумената, коју је Влада усвојила у октобру 2024.) указано на значај унапређења родне равноправности: Реформска агенда представља прилику за јачање спровођења реформи у неколико важних области као што су демократија, људска права и родна равноправност према највишим међународним стандардима и најбољим праксама“; б) 0 негативних одговора; ц) 1 делимично, наиме Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (МРЗБСП) – Сектор за рад и запошљавање и Сектор за социјалну политику, доставили су позитиван одговор, али и конкретне
--	--------------------------------	--

	2) Зашто је била потребна интервенција Владе ради креирања и спровођења јавне политике родне равноправности?	предлоге за измену (ревизију) Стратегије које смо због карактера и опширности уврстили у опште коментаре, на крају ове табеле за оцену учинка Стратегије; д) 6 није имало став о овом питању. 2) Дескриптивни одговори органа и организација на питање зашто је била потребна интервенција Владе ради креирања и спровођења јавне политике родне равноправности, били су врло разноврсни: а) 20 одговора органа и организација се изјаснило да је била потребна ова интервенција и, између осталог, у тим одговорима као разлог истакнуто је да је унапређење родне равноправности један је од приоритетних циљева Владе у складу са Уставом прописаном обавезом државе да гарантује равноправност жена и мушкараца и води политику једнаких могућности; да је било потребно усклађивање домаће регулативе са потврђеним међународним уговорима, а посебно са ЦЕДАВ, као и са циљевима Агенде 2030; затим, ради постизања родне равноправности и елиминисања дискриминације жена; како би се створиле једнаке могућности за оба пола, за све старосне категорије, као и за дискриминисане и маргинализоване групе; ради одређивања стратешког правца деловања на
--	---	--

	3) Да ли су потребе циљних група ове јавне политике, укључујући и жене из осетљивих и вишеструко дискриминисаних група, у потпуности задовољене?	унапређењу родне равноправности, као предуслова за развој друштва и побољшање свакодневног живота жена и мушкараца, девојчица и дечака; како би се осигурао праведан третман и једнаке могућности за све грађане, до одговора да је било потребно унапредити положај жена, посебно жена у руралним подручјима; да је потребно ускладити и координисати родне политике у различитим областима друштвеног живота; да је било потребно унапредити и стандардизовати вођење родно осетљивих евиденција; било је потребно уградити родну перспективу у јавне политике, програме и буџет и сл. б) 0 није било негативних коментара и одговора; ц) 0 није одговора са оценом делимично; д) 6 органа и организација није дало било какав одговор. 3) Одговори анкетираних субјеката су били врло разноврсни и могу се приказати на следећи начин: а) 8 сматра да су потребе циљних група у великој мери задовољене; б) 0 сматра да те потребе нису задовољене; ц) 12 сматра да су те потребе у одређеној мери задовољене, али мора постојати континуирани напор да и даље те потребе остану задовољене и у наредном периоду; јесу задовољене, али потребна су додатна настојања и детаљнији
--	---	---

		приступи који ће обезбедити да политике родне равноправности буду укључиве и дизајниране на начин који ће конкретно одговорити на изазове са којима се суочавају најугроженије групе жена. Област социјалне заштите треба да напредује у обезбеђивању једнаких приступа свих корисника на права и услуге које одговарају њиховим потребама, без обзира на пол; јесу задовољене, али се ЈЛС морају више укључити у реализацију мера; јесу задовољене, али се удружења послодаваца морају више укључити у реализацију мера; јесу задовољене, али постоји простор за унапређење приступа у појединим областима као што су приступ образовању и тржишту рада за жене из руралних средина; ц) б сматра да нису задовољене јер није смањен број фемцида; у овом делу се, као и у већини других сегмената Стратегије, уочава изазов непостојања података и недовољно прецизни индикатори који онемогућавају континуирано праћење потреба циљаних група итд.; потребама жена из осетљивих друштвених група одговарају мере 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2. и требало би саслушати њихово мишљење да ли су њихове потребе у потпуности задовољене; потребе циљних група су у високој мери
--	--	---

	4) Да ли су постигнути ефекти у директној корелацији са циљевима политике родне равноправности? Ако нису, из којих разлога?	препознате у Стратегији нпр. у оквиру тачке 2.3. Међутим, кључне препоруке за ревизију Стратегије су: „2. Систематско и свеобухватно укључивање свих рањивих група (пored група које су до сада препознате као рањиве, проширити и на друге рањиве групе, на пример бескућници/це, сиромашне особе и др.); затим у оквиру кључних изазова (тачка 3), и наведено уградити у појединим областима у оквиру тачке 5 (Опис и анализа стања), попут образовања (5.1.2.1), Владавине права, приступ правди и заштита права (5.2.1); Политички живот и учешће жена у одлучивању о јавним пословима (5.2.4); Родни аспекти пандемије изазване вирусом ЦОВИД –19 (5.2.5); Заштита здравља рањивих група (5.3.1); Смањење сиромаштва и социјална заштита рањивих група. (5.3.2), итд. као и у оквиру предложених мера; д) 6 анкетираних није дало одговор на ово питање. 4) На питање да ли су постигнути ефекти у директној корелацији са циљевима политике родне равноправности и ако нису, из којих разлога, органи и организације су одговорили на следећи начин: а) 10 сматра да јесу; б) 4 сматра да нису и као илустрацију наводе да: неплаћени кућни рад жена није вреднован, недовољна је
--	--	---

		информисаност жена о правима и да је недовољна заступљеност жена на управљачким радним местима; ц) 6 сматра да јесу делимично и да има простора за побољшање у вези Закона о финансијској подршци породица са децом; затим, да има недовољан број жена које су предузетнице, директорке предузећа или акционарских друштава и на др. руководећим местима. Поред наведеног, издвајамо и одговор МРЗБСП – Сектора за социјалну заштиту, који наводи: Упркос значајним напорима, ефекти јавне политике родне равноправности нису у потпуности у складу с циљевима који су постављени на почетку. Основни разлози: недостатак имплементације, економске и друштвене препреке, као и недостатак свести и образовања. Да би ефекти били у већој мери у корелацији с циљевима политике, потребно је интензивирати рад на спровођењу закона, променити друштвене ставове, као и побољшати сарадњу међу институцијама и ресурсима за подршку најугроженијим женама; Такође, посебно је значајан одговор ЗИС-а да на умањење ефективности Стратегије утицали су недовољно снажни институционални механизми родне равноправности и недостатак финансијских средстава за
--	--	---

	5) У којој мери је Стратегија заснована на квалитетној анализи стања у погледу родне равноправности и положаја жена, процени ризика и анализи друштвеног, економског, политичког и културног контекста у Србији?	њихове активности, недостатак или кашњење са усвајањем пратећих прописа за примену закона и пратећих политика, изостанак јединственог финансијског механизма и механизма за праћење уложених ресурса, недостатак неопходних података на које би се ослањало сагледавање процеса и праћење примене, тешкоће везане за прикупљање података, недовољно искоришћен потенцијал женских организација цивилног друштва, непостојање трајног формалног механизма партнерства и сарадње КТРР и ОЦД, нефункционалан систем пружања бесплатне правне помоћи, препреке и ограничења у остваривању права на приступ правди, посебно за жене из рањивих група, недовољни капацитети и знање запослених у органима јавне власти за родно одговорно планирање политика, изостанак систематског праћења ефеката обука, недостатак истраживања о ставовима државних службеника и запослених у јавној администрацији о родној равноправности и др. д) 6 нема одговор на то питање. 5) На питање у којој мери је Стратегија заснована на квалитетној анализи стања у погледу родне равноправности и положаја
--	---	---

		жена, процени ризика и анализи друштвеног, економског, политичког и културног контекста у Србији, већина органа и организација сматра да је Стратегија у великој мери заснована на квалитетним друштвеним анализама у разним сферама и то, по следећем: а) 17 у потпуности, при чему издајамо мишљење РСЈП да је Стратегија припремљена на детаљној анализи постојећег стања, којом су обухваћени плански и правни оквир у области остваривања родне равноправности, приказ остварених резултата претходног планског документа, упоредна међународна пракса. Опис и анализа постојећег стања структурирани су према неколико области: развојни чиниоци и знање, родни аспекти људских права, владавине права, безбедности и насиља према женама и политичког живота, родни аспекти здравствене заштите и социјалне сигурности, институционални оквир и алати за креирање родно одговорних јавних политика и буџета. Анализа стања је припремљена на основу статистичких података, студија, истраживања и сл. уз јасно реферисање на изворе. Једна од слабости анализе стања јесте што није примењен ни један од инструмената анализе (на пример: SWOT, „дрво проблема“ и сл.) у циљу
--	--	---

	6) У којој мери је ова Стратегија уважила и укључила у свој садржај обавезе Републике Србије из потврђених међународних уговора и стратешких документа?	развијања адекватније логике интервенције, односно да би се адекватније утврдили циљеви и мере. Анализа је сувише детаљна и обухвата више од половине стратегије. Адекватније је да се у самој Стратегији прикажу кључни налази анализе, а да се детаљне анализе представе у прилогу Стратегије. Такође, истичемо да је АПР навела детаљан одговор у упитнику са табеларним приказом, који потврђује да је ова агенција у периоду од 2021. до 2024. испоручила 165.428 података различитим органима ради израде извештаја у вези спровођења ове Стратегије; б) 0 нимало; ц) 5 делимично – анализа је задовољавајућа, али мере које је прате нису. (РАТЕЛ); друштвено и културолошки за побољшање положаја жена потребно је дефинисати посебне мере афирмативног карактера; положај и права жена предузетница нису довољно размотрени и оне су и даље у неједнаком положају у односу на остале запослене жене у погледу права на накнаду за време породилског одсуства (УПС); КТРР и Савет за родну равноправност треба да обезбеде спровођење политике за родну равноправност хоризонтално и повежу механизме за РР вертикално; д) 4 нема одговор на ово питање. 6) На питање у којој мери је ова Стратегија уважила и
--	--	--

	7) Да ли су циљеви, мере, индикатори и извори провере индикатора који су дефинисани Стратегијом и даље релевантни за актуелно стање родне равноправности у Србији?	укључила у свој садржај обавезе из потврђених међународних уговора и стратешких докумената, одговори органа и организација су били следећи: а) 16 у великој мери, при чему издвајамо одговоре РСЈП и ГКГ који истичу да је Стратегија усаглашена са CEDAW конвенцијом и Агендом 2030 УН, Истанбулском конвенцијом; затим одговор ЗИС који истиче да међународни извори Стратегије су документа УН, СЕ и ЕУ; као и одговор ПСФ који истиче да је уважен РЕФА оквир што доприноси институционализацији РОБ-а; б) 0 није уважила; ц) 5 делимично је уважила; д) 5 нема одговор на то питање. 7) На питање да ли су циљеви, мере, индикатори и извори провере индикатора који су дефинисани Стратегијом и даље релевантни, одговори органа и организација су били следећи: а) 11 јесу, уз напомену да имајући у виду тренутну ситуацију са Законом о родној равноправности, било би добро продужити рок или увести међу индикаторе (СКГО). У одговорима МРЗБСП - Сектора за социјалну заштиту и Сектора за заштиту особа са инвалидитетом сматрају да јесте; б) 4 сматра да нису; ц) 8 делимично, а у овој групи одговора, посебно издвајамо
--	---	--

		мишљење РСЈП који је оценио да су, циљеви и индикатори за праћење спровођења циљева и даље релевантни, али је потребно и даље унапређивати положај жена у свим областима родне равноправности, с посебним аспектом на жене из осетљивих и вишеструко дискриминисаних група. Већина индикатора за праћење циљева је квантитативна са одређеним почетним и циљаним вредностима и изворима верификације. Слабост представљају описни (квалитативни) индикатори, који су у највећем обиму одређени за праћење посебног циља 4. Успостављен целовит и функционалан систем за креирање и спровођење родно одговорних јавних политика и буџета. Такође, за праћење постизања циљева, одређен је велики број индикатора. Да би систем праћења циљева био сврсисходан, адекватније је поставити 1-2 кључна индикатора, који мере исходе. За праћење постизања мера, одређен је превелик број индикатора, за које нису одређене почетне и циљане вредности. Адекватније је да се за мере одреде само кључни индикатори који указују на постизање резултата. Поред тога, од значаја је и оцена МРЗБСП - Сектора за рад и запошљавање, која гласи: Показатељи резултата за Мери 1.1. Подршка
--	--	---

		иновативним програмима и услугама за активацију жена на тржишту рада, и њихову повећану запошљивост и самозапошљавање, те креирање радних места за жене са додатно отежаним приступом одрживом запошљавању и самозапошљавању 1.1.1: Стопа активности жена из циљне групе која је учествовала у програмима; 1.1.2: Стопа запослености жена из циљне групе која је учествовала у програмима; 1.1.3: Стопа незапослености жена из циљне групе која је учествовала у програмима - нису релевантни, јер индикаторе тржишта рада: стопа активности, стопа запослености и стопа незапослености објављује Републички завод за статистику у Анкети о радној снази по полу и одређеним старосним категоријама за Републику Србију и статистичке регионе, и они се не могу рачунати по одређеним циљним групама као што је наведено, тј. не постоје. Такође, иако УПС сматра да је општи циљ релевантан, али посебни циљ 1 и мера 1.1. треба да буду боље дефинисани како би се подстакла већа самозапошљивост жена, уз већа буџетска средства за ове намене; д) 3 органа и организација нема одговор на ово питање.
--	--	---

2. Ефикасност	1) Који показатељи и циљне вредности су дефинисани за резултате у Стратегији из ваше надлежности и да ли су остварени?	1) У вези остварених резултата Стратегије на основу показатеља и циљаних вредности од укупно 26 органа и организација сегрегација одговора била следећа а) од укупно 10 позитивних одговора, само 1 (један) орган (ФН) доставио је конкретне нумеричке показатеље резултата, док 9 органа и организација доставило опширне дескриптивне одговоре. У оквиру наведених органа, посебно издвајамо одговоре МУП-а и ФИД. Из надлежности МУП-а Мера 2.2. се односи на примену Резолуције 1325 СБ УН и МУП је редовно достављао извештаје у вези са овом темом и учествовао у изради трећег НАП-а за примену Резолуције 1325 СБ УН. Такође, у оквиру Мере 2.3. у којој је МУП партнер у реализацији појединих активности, исте се редовно спроводе и о њиховој реализацији су благовремено достављени извештаји; Фонд за иновациону делатност (ФИД) активно ради на подстицању учешћа жена у иновационом сектору, у складу са Стратегијом за родну равноправност 2021–2030. Фонд спроводи мере за повећање броја жена предузетница и њихово учешће у финансирању иновативних пројеката. Посебно истиче учешће жена предузетница у програму акцелерације „Катапулт“, што
----------------------	---	--

		указује на посвећеност ФИД-а унапређењу родне равноправности у иновационом сектору; б) 3 органа оцењује да показатељи и циљане вредности нису остварене; ц) 5 оцена се односе на делимичну оствареност показатеља и циљаних вредности и у вези наведеног, посебно издвајамо одговоре МРЗБСП – Сектора за рад и запошљавање, М. просвете, МЗЖС-а и МУП-а, као и ФИД-а. Најпре, треба нагласити да су примедбе и сугестије МРЗБСП – Сектора за рад и запошљавање када су у питању показатељи резултата за Мери 1.1., 1.2. и 1.3. због свог значаја и обимности уврштени на крају ове табеле, у рубрици под бројем б), ради узимања у озбиљно разматрање уколико ресорно МЉМПДД одлучи да треба да започне ревизију Стратегије. М. просвете, када су у питању Мери 1.6, Мери 1.7 и делимично Мери 1.8, чији је носилац тих мера у Стратегији - Министарство просвете, науке и технолошког развоја, које се, у међувремену, поделило на два министарства и то Министарство просвете и Министарство за науку, технолошки развој и иновације, указује да су показатељи делимично остварени, а ова подела надлежности између два министарства треба да буде садржана у ревизији Стратегије. Показатељи у
--	--	--

		вези са стручним усавршавањем су у потпуности испуњени, као и показатељи у вези са образовним садржајима о репродуктивном здрављу, људским правима, показатељи за допуну програма наставе и учења нису остварени јер се почетак рада на овоме померио на 2024. годину, показатељи за измену и допуну подзаконских аката нису остварени из напред наведених разлога. За неке од индикатора, М. просвете не води статистику (на пр. удео девојчица и дечака у образовним профилима у којима учествују испод 40%, показатељ о броју Рома/Ромкиња такође, не водимо евиденцију ученика по националној основи). Што се тиче високо-школског образовања, већина индикатора је испуњена или се њихово испуњавање планира у наредном периоду. МЗЖС истиче да у Стратегији за РР није носилац ни једне од садржаних мера. Међутим, МЗЖС је било препознато као партнер у спровођењу одређених активности (у оквиру циља 1, мере 1.1. и 1.4. (област циркуларна економија), али у коначној, усвојеној верзији Стратегије те активности се нису биле садржане. Стога је МЗЖС, приликом подношења годишњих извештаја, извештавало о одређеним активностима које доприносе
--	--	--

	2) Колики су трошкови резултата – по резултату и укупно и колико одступају од трошкова који су планирани? 3) Да ли су уложена средства била довољна за остваривање резултата? 4) У којој мери су трошкови интервенције оправдани, узевши у	унапређењу родне равноправности у области заштите животне средине, у оквиру мера у којима се као партнери наводе органи јавне власти, и то у оквиру: Посебног циља 2 (за меру 2.1.) и Посебног циљ 4 (за мере 4.1, 4.3. и 4.4.); д) 8 органа и организација није доставило било какве одговоре. 2) На питање колики су трошкови по резултату и укупно остварени и колико одступају од планираног опет смо добили индикативне одговоре: а) од укупно 18 позитивних одговора, од којих је само 1 (један) орган и то НСЗ доставио квантитативне (нумеричке) показатеље и то: да је за реализацију мера активне политике запошљавања у 2021. години утрошено 5.775.684.457,49 динара, у 2022. години 6.846.782.098,05 динара, а у 2023. години 6.745.821.107,00 динара; док је 17 органа и организација доставило квалитативне (опис) показатеље; б) 0 није било негативних одговора ц) 0 није било одговора са средњом оценом; д) 8 органа и организација није доставило било какве показатеље, уз опаску да нема одговор на ово питање. 3) Сумирањем одговора органа и организација да ли су уложена средства била довољна за остваривање резултата Стратегије,
--	---	--

	обзир промене/ефекте које је остварила? 5) Да ли су ангажовани ресурси били довољни за остварење резултата? Ако нису, који ресурси недостају и у ком обухвату?	резултати су следећи: а) 12 је одговорио да су била довољна; б) 2 да нису; ц) 5 делимично, јер би већи обим средстава дао и боље резултате; д) 7 нема одговор. 4) На питање у којој мери су трошкови интервенције оправдани, узевши у обзир промене/ефекте које је остварила одговори органа и организација су били следећи: а) 16 сматра да су трошкови оправдани; б) 1 нису оправдани (без навођења образложења); ц) 0 делимично су оправдани (без образложења); д) 9 није имало одговор на ово питање. 5) На питање да ли су ангажовани ресурси били довољни за остварење резултата орани и организације су одговорили на следећи начин: а) 10 јесу; б) 5 нису, уз напомену да је потребно повећање људских ресурса, при чему издвајамо одговор МРЗБСП – Сектор за социјалну заштиту, који гласи: Углавном нису били довољни, али да би се постигла пуна ефикасност неопходни су људски, институционални и финансијски ресурси; ц) 5 делимично, уз образложење да би уз додатне ресурсе били постигнути бољи резултати. Уз хронични дефицит људских ресурса у надлежном министарству за родну равноправност с обзиром на обим послова, овом приликом издвајамо и оцену М.
--	--	---

	6) Да ли су резултати постигнути у складу са утврђеним роковима у Стратегији? Уколико нису, који су разлози за то?	просвете да ресурса, а нарочито људских, никад није доста. Стога је увек добро имати стручњаке из одређене области који могу пружити подршку државним службеницима. На пример нисмо реализовали активност анализе уџбеника – овде би добро дошла подршка екстерног стручњака и донатора; д) 6 није имало одговор на ово питање. 6) На питање да ли су резултати постигнути у складу са утврђеним роковима у Стратегији, органи и организације су одговорили на следећи начин: а) 13 јесу, уз напомену ФН да у време усвајања Стратегије овај орган није постојао, те није наведен ни као носилац ни као партнер у реализацији мера и да би то требало исправити приликом ревизије Стратегије; б) 3 нису, уз напомену да нејасноће у погледу доношења Решења Уставног суда у вези преиспитивања уставности Закона о родној равноправности довеле су до извесних дилема, па и кашњења и у примени мера из Стратегије; МУП је доставио одговор да трећи НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН још увек није усвојен, али и напомиње да МУП није носилац израде овог документа (носилац је Министарство одбране које није доставило одговор на питања из овог упитника); ц)
--	---	--

	7) Колико су били ефикасни механизми координације, праћења и извештавања спровођења Стратегије? Како унапредити њихов рад?	3 делимично, уз напомену да се не може у потпуности измерити делотворност Стратегије јер не постоје сви потребни и јавно доступни индикатори за ту оцену. У вези наведеног, посебно издвајамо оцену М. просвете у којој се наводи следеће: Стратегија за родну равноправност и пратећи АП делимично су реализовани. Навише резултата имамо у области стручног усавршавања на теме родне равноправности, јачања демократске културе и антидискриминације. Такође, смањен је родни дисбаланс у ИКТ сектору. С обзиром да је почетак рада на ревизији програма наставе и учења планиран за 2024. годину, уродњавање ових докумената је делимично реализовано. Активности као што су измене закона и подзаконских аката нису реализоване, због отпора који владају у јавности, а које предводи Адвокатска канцеларија Радић, САНУ, а придружио им се и Заштитник грађана, па је дошло и до преиспитивања уставности Закона о родној равноправности, па је доста тешко промовисати ову, за нас врло важну тему; д) 7 органа и организација нису имали одговор на ово питање. 7) На питање колико су били ефикасни механизми координације, праћења и извештавања спровођења Стратегије, одговори органа и
--	---	---

		организација су били следећи: а) 7 врло ефикасни, с обзиром на то да нису имали потребне људске ресурсе; б) 0 нису били ефикасни; ц) 8 делимично су били ефикасни, механизми координације, праћења и извештавања о спровођењу Стратегије. У вези са наведеним, издвајамо одговор МРБСП -Сектора за социјалну заштиту: Механизми координације у процесу спровођења Стратегије обухватају рад различитих институција на националном, покрајинском и локалном нивоу, као и сарадњу са невладиним сектором, међународним партнерима и цивилним друштвом. Унапређење механизма координације, праћења и извештавања захтева свеобухватан приступ који укључује јачање институционалних капацитета, развој савремених технологија, обуку стручњака и активно укључивање свих заинтересованих страна; д) 11 није имало одговор на ово питање.
3. Ефективност	1) Да ли су планирани ефекти и исходи постигнути и развојни услови промењени? Уколико нису, да ли је могуће квантификовати разлику и пронаћи узроке?	1) На питање да ли су планирани ефекти и исходи постигнути и развојни услови промењени, и уколико је одговор да нису, да ли је могуће квантификовати разлику и пронаћи узроке, одговори органа и организација су били следећи: а) 12 је одговорило да јесу, уз напомену да је могуће

	2) Да ли су изабране мере у Стратегији релевантне и најадекватније за постизање резултата? Ако нису, какву промену предлагете?	квантификовати разлику када су доступне почетне и циљане вредности и извори верификације; б) 0 нису; ц) 2 делимично, уз напомену, рецимо, ФИД-а да су изабране мере у Стратегији, углавном адекватне, али би додатне циљане мере, попут програма менторства и финансијских подстицаја за жене предузетнице, допринеле бржем остварењу циљева, док ПИЈЗИЗПЛ-а оцењује да се може постићи виши ниво испуњења општег циља, узимајући у обзир конзистентност јавних политика, свеобухватност и одрживост ефеката спровођења, као и ниво координације у реформском деловању и праћењу напретка у области родне равноправности, али и напомену ЗИС-а да је отворена могућност за побољшање; д) 12 није имало одговор на ово питање. 2) На питање да ли су изабране мере у Стратегији релевантне и најадекватније за постизање резултата и уколико нису, какву промену предлагете, органи и организације су дали следеће одговоре: а) 11 релевантне су; б) 0 нису релевантне; ц) 8 делимично су релевантне, али према мишљењу МЗЖС да приступ Стратегији (приликом њене ревизије) од секторских политика ка интегрисаној јавној политици треба да укључује: 1.
--	---	---

		Одвајање од секторских политика и усмеравање и на области на које се до сада стратешки документи о родној равноправности нису усмеравали (развој, зелена и циркуларна економија, заштита животне средине, климатске промене, приступ енергији и енергетској ефикасности, приступ имовини, финансијским тржиштима, дигиталним технологијама и др. Такође, према оцени Управе Врховног суда, приликом избора мера потребно је водити рачуна о важећем законском оквиру и планираним законским изменама, како би мере биле реалне (нпр. вођење одређених статистика у судовима). Сличног мишљења је и М. просвете које истиче да приликом ревизије Стратегије у мерама где је поменуто министарство носилац треба ревидирати предвиђену законодавну активност, као и неколико показатеља и активности у којима се захтевају подаци које М. просвете не води (на пр. због необавезности изјашњавања по националној припадности). Такође, показатељ активности у вези са повлачењем уџбеника из употребе није могуће реализовати на начин на који је АП поставио. Дискриминаторни садржаји, уколико постоје у уџбеницима, исправљају се у наредном издању – не повлачи се цео уџбеник. Последње
--	--	---

	3) Да ли су корисници ове јавне политике у области родне равноправности задовољни постигнутим исходима? Уколико нису, како унапредити њену ефективност?	повлачење уџбеника било је 2018. године, а повучени уџбеници су настали у периоду од 1988. до 1992. године (осим уџбеника Ж. Требјешанина). Остали органи доставили су мишљење да би организације цивилног друштва (у даљем тексту: ОЦД) требало у већој мери да учествују у изради мера у Стратегији (УПС); отворена је могућност за побољшање Стратегије (ЗИС); треба тежити да те јавне политике имају континуитет (ПССПДРП); потребно је извршити конкретизацију, разраду и промоцију афирмативних мера које би довеле до побољшања положаја једне (осетљиве) групе (РАТЕЛ); а ГНС није дао образложење; д) 7 није имало одговор на ово питање. 3) На питање да ли су корисници ове јавне политике у области родне равноправности задовољни постигнутим исходима и уколико нису, како треба унапредити њену ефективност, органи и организације дали су следеће одговоре: а) 8 задовољни су; б) 1 није задовољан (РАТЕЛ, без образложења); ц) 7 делимично су задовољни, а МРЗБСП – Сектор за социјалну заштиту је доставио одговор да је неопходна је континуирана подршка (координација и праћење) имплементације
--	--	---

	4) Колико је утицаја имала Стратегија на промене у родним односима, на унапређивање родне равноправности и на оснаживање жена?	планираних активности у акционим плановима како би ефекти били видљиви на нивоу крајњих корисника; док је ПСФ је доставо одговор да је инсистирање на примени РОБ-а често формалне природе и не испуњава стварну сврху и стога препоручује јасну дефиницију буџетских расхода; ГКГ и СКГО сматрају да на локалном нивоу још увек треба радити тако да се омогући шира препознатљивост и имплементација Стратегије и побољша положај жена из руралних подручја; НСЗ сматра да би додатни извори финансирања додатно повећали њихово задовољство; ПИЈЗИЗПЛ сматра да је потребно обезбедити већу доступност и приступачност услугама, разврстано према корисницима и по полу, пружаоцима услуга, јавним расходима, територијалној покривености; ЗИС оцењује да постоје могућности за побољшање; д) 10 није имало одговор на ово питање. 4) На питање колико је утицаја имала Стратегија на промене у родним односима, на унапређивање родне равноправности и на оснаживање жена, дали су следеће одговоре: а) 11 да је имала значајан утицај, поготово у домену знања и подизању свети о значају родне равноправности;
--	---	--

	5) Који су кључни фактори који су допринели успешном остваривању резултата и у којим мерама?	(МУП, МЖЗС, МТО, НАЈУ, ГКГ, СКГО) затим мишљења да је Стратегија значајно допринела унапређењу родне равноправности и оснаживању жена, посебно кроз веће укључивање у иновациони екосистем (ФИД), на промене у домену родних односа, вођења евиденција, одређивања лица задуженог за РР (ЗИС, Управа Врховног суда и ГНС), оснаживање жена у радним односима (ПИЈЗИЗПЛ), без образложења (ПССПДРП); б) 1 није имала значајан утицај, тј. имала је незнатни утицај (РАТЕЛ); ц) 7 делимично је утицала, при чему из угла система образовања, Стратегија и пратећи АП осветлили су важну друштвену тему око које, по свему судећи, немамо друштвени консензус и око које се стварају непотребне тензије и несугласице. Да ли је ово и колико довело до промене у родним односима, тешко је процењивати. Али је свакако важно што се о овој теми говори, иако су негативни гласови врло високи (М. просвете); У 2022. години је реализовано само 44% активности (МЗЖС); инсистирање на РОБ често се само формално задовољава равноправност (ПСФ); Изменама Закона о финансијској подршци породици са децом, донекле је побољшан статус жена предузетница током трудничког и породилског
--	---	--

		одсуства (УПС), док три органа и организација нису дала додатно образложење за своју оцену; д) 7 органа и организација није имало одговор на ово питање. 5) На питање који су кључни фактори који су допринели успешном остваривању резултата и у којим мерама, органи и организације дали су разноврсне дескриптивне одговоре и то: а) 1 орган дао је комплексан одговор и то МРЗБСП – Сектор за социјалну заштиту, који гласи: Кључни фактори су: јасно дефинисани циљеви и мере, финансијска и институционална подршка, ефективна координација и сарадња између институција, обука стручњака, активно укључивање цивилног друштва, жена, и транспарентност; б) 4 органа је навело да је правовремено планирање циљева, мера и активности, полазећи од циљних група (МУП, М. просвете, МТО, НСЗ). У вези са наведеним, посебно издвајамо оцену НСЗ са конкретним показатељима: У 2021. години у меру самозапошљавања је укључено укупно 3.883 лица, од којих је 2.128 жена (54,80%). У 2022. години у меру самозапошљавања је укључено укупно 4.088 лица, од којих је 2.115 жена (51,74%).
--	--	--

	6) Који су кључни фактори утицали на постизање лоших резултата и у којим мерама?	У 2023. години у меру самозапошљавања је укључено укупно 4.228 лица, од којих 2.564 жена (60,64%). Уз напомену да је реализација за 2024. годину је још увек у току; ц) 2 органа су навела претходно спроведена истраживања (ПССПДРП, РАС); д) 2 информисање и промоције родне равноправности у јавности (ПКС, УПС); е) 2 органа развијање инфраструктуре за подршку женама у иновацијама (ПИЈЗЗПЛ, ФИД); ф) 3 органа подршка руководства, обученост људи, сарадња са НВО и континуирано праћење резултата и прилагођавање Стратегије (СКГО, ПКС ФАВД); г) 3 координација институција и сарадња са међународним организацијама (МЗЖС, ПСФ, ГНС); х) 3 свеобухватно деловање кроз јавне политике (РСЛП, МУП, ГКГ); и) 6 органа и организација није имало одговор на ово питање. 6) На питање који су кључни фактори утицали на постизање лоших резултата и у којим мерама, органи и организације дали су разноврсне дескриптивне одговоре: а) 2 недовољно познавање политике родне равноправности, која још увек није у примарном фокусу на свим нивоима планирања и доношења одлука. Решење ових проблема захтева свеобухватну стратегију која
--	---	--

		укључује побољшање институционалне инфраструктуре, боље финансирање, као и промоцију свести о важности родне равноправности на свим нивоима друштва (МРЗБСП – Сектор за социјалну заштиту и ГНС); б) 1 орган и то М. просвете наводи да су два важна фактора која су допринела да неке од мера/показатеља/активности у области образовања не буду испуњена. Прво је инсистирање експерата током припреме Стратегије и АП да одређени индикатори буду део ових докумената. На крају смо дошли до тога да не буду достигнути управо они индикатори на које смо скретали пажњу, као чланови и чланице РГ, да су нереални. Дакле, инсистирање на нереалним исходима резултира одређеним неуспесима. Друго, створена је негативна клима у јавности о родном језику као засебној језичкој структури, а не делу нашег већ постојећег језичког корупуса (и јавног дискурса), често уз замене теза и непримерено сензационалистичко извештавање; ц) 2 недовољна видљивост ове теме у јавности и информисаност (РАТЕЛ, ПКС); д) 2 дубоко укореењени стереотипи и традиционалне вредности у нашем друштву и отпор променама и недовољна укљученост удружења у
--	--	---

		пројекте (УПС, ГКГ); е) 2 недостатак финансијских средстава за мере у области родне равноправности (СКГО, ФАВД); ф) 2 недовољна институционална сарадња у спровођењу мера (ЗИС, ФН); г) 2 непрецизне формулације мера; х) 1 недовољно познавање прописа и права у вези са радом и радним односима (ПИЈЗИЗПЛ, НСЗ); и) 1 Кашњења у имплементацији мера везаних за економско оснаживање жена такође су ометала постизање циљева Стратегије; ј) 10 нема одговор на ово питање.
4. Одрживост	1) Да ли су финансијски и економски механизми успостављени у циљу дуготрајних и одрживих користи од конкретне јавне политике у области родне равноправности?	1) На питање о успостављеним и одрживим финансијским и економским механизмима органи и организације одговорили су: а) 16 успостављени су и одрживи су, при чему издвајамо мишљење МРЗБСП – Сектор за социјалну заштиту да су финансијски и економски механизми успостављени у Србији у циљу постизања родне равноправности и дугорочних користи и у великој мери зависе од стабилности финансирања, координације мера и укључивања свих друштвених сектора. Иако су неки механизми били успешни, као што су програми за женско предузетништво и економско оснаживање жена у руралним подручјима, изазови остају у области одрживости,

	2) Да ли се у оквиру важећег регулаторног оквира може омогућити трајније креирање користи од конкретне јавне политике у области родне равноправности?	доступности ресурса и услуга, као и континуираног развоја. МУП износи оцену да је у том органу успостављено родно одговорно буџетирање те се на годишњем нивоу достављају родно осетљиви индикатори са дефинисаним базним и циљним вредностима. Такође, је значајан одговор ПСФ који истиче да успостављање РОБ-а доприноси спровођењу мере 4.3. из Стратегије, укључујући повећање родно трансформисаних циљева и индикатора; б) 2 нису успостављени тако да буду одрживи (РСЈП, РАТЕЛ); ц) 4 делимично су успостављени, али су ограничени лимитима у буџетском систему и инструкцијама МФ, што доводи у питање њихову одрживост у дужем временском року (М. просвете, ПССПДРП, УПС, СКГО), д) 4 нема одговор на ово питање. 2) На питање да ли у оквиру важећег регулаторног оквира се може омогућити трајније креирање користи од конкретне јавне политике у области родне равноправности одговори органа и организација су били следећи: а) 22 органа и организација је одговорило да је могуће је омогућити трајније креирање користи од конкретне јавне политике у области родне равноправности, али за то је потребно значајно
--	--	---

	3) Да ли постоје одговарајући институционални капацитети за трајно одржавање позитивних ефеката конкретне јавне политике у области родне равноправности?	побољшање спровођења закона и мера, институционалних капацитета, као и финансијске подршке; б) 0 није било одговора да нису; ц) 3 делимично, јер би његово проширење и усклађивање са новим потребама допринело одрживијем развоју и дугорочним резултатима (ЗИС, ФИД, УПС); д) 1 нема одговор на ово питање. 3) На питање да ли постоје одговарајући институционални капацитети за трајно одржавање позитивних ефеката конкретне јавне политике у области родне равноправности одговори органа и организација су били следећи: а) 15 је одговорило да постоје при чему издвајамо одговор М. просвете које истиче: То је свакако Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, које је предлагач Стратегије. Ту је и Координационо тело за родну равноправност, Одбор за људска и мањинска права и равноправност полова Народне скупштине Републике Србије, као и покрајински и локални механизми; као и одговор ПССПДРП који је навео да ти институционални капацитети постоје, али да позитивним ефектима ове јавне политике доприносе и међусекторска сарадња и координисана сарадња између институција,
--	---	--

	4) У којој мери је одрживост резултата омогућена захваљујући њиховој интегрисаности у системска решења?	као и сарадња са цивилним сектором, а ПСФ истиче да је успоставио институционалне капацитете за трајно одржавање ефеката РОБ-а у АПВ; б) 0 нису; ц) 6 делимично, при чему издвајамо одговор МУП-а да постоје институционални капацитети прописани Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места и Законом о родној равноправности, али нису довољно снажни; као и одговор СКГО да иако ти капацитети постоје, они су на локалу недовољни и неравномерно распоређени; д) 5 нема одговор на ово питање. 4) На питање у којој мери је одрживост резултата омогућена захваљујући њиховој интегрисаности у системска решења одговори органа и организација су били следећи: а) 7 у великој мери б) 2 у малој мери, при чему издвајамо одговор МРЗБСП – Сектора за социјалну заштиту који гласи: Одрживост резултата родне равноправности у Србији у великој мери зависи од њихове интегрисаности у системска решења. Када се родна равноправност интегрише у правни, институционални, образовни и економски систем, она добија основне компоненте које су неопходне за дугорочну и одрживу промену. Без ове интеграције,
--	--	---

		результати ће бити краткорочни и ограничени. Одрживост родне равноправности може бити обезбеђена само ако се ова политика не третира као повремени пројекат, већ као неопходан и континуиран део свих јавних политика и друштвених процеса; ц) 5 у задовољавајућој мери, јер постоје основни механизми за одржавање остварених резултата, али би њихова ефикасност могла бити значајно побољшана кроз бољу сарадњу и повезивање са институцијама које се баве родном равноправношћу и систематичније уклапање у локалне политике могло би додатно оснажити одрживост резултата; д) 12 нема одговор на ово питање.
	5) Да ли постоји национални механизам, институционална структура за одржавање остварених резултата?	5) На питање да ли постоји национални механизам, институционална структура за одржавање остварених резултата одговори органа и организација су били следећи: а) 16 постоји, при чему издвајамо одговор ПСФ који истиче да поред Стратегије за РР и РОБ-а на нивоу АПВ и План развоја АПВ за 2023. годину обезбеђује одрживост резултата; б) 1 не постоји; ц) 5 делимично постоји; д) 4 нема одговор на ово питање.
	6) Да ли је Стратегија обезбедила нова буџетска издвајања која ће омогућити одржање резултата? Ако није, како то постићи у наредном периоду?	6) На питање да ли је Стратегија обезбедила нова буџетска издвајања која ће омогућити одржање резултата и ако није, како то постићи у

	7) Колико је спровођење циљева и мера Стратегије укључило различите актере и развило партнерства, укључујући и женски покрет и женске организације?	наредном периоду, одговори органа и организација били су: а) 12 јесте, уз могућност, уколико је потребно, да се одрживост резултата оствари кроз додатна буџетска и донаторска средства; б) 3 није; ц) 1 делимично, планирана буџетска средства нису довољна, потребна су и додатна буџетска и донаторска средства; д) 10 нема одговор на ово питање. 7) На питање колико је спровођење циљева и мера Стратегије укључило различите актере и развило партнерства, укључујући и женски покрет и женске организације одговори органа и организација били су: а) 19 у великој мери, при чему издвајамо одговор ФИД да је спровођење циљева и мера Стратегије укључило је различите актере, укључујући државне институције, цивилно друштво и женске организације и одговор НАЈУ да је један од ефеката обука за РР стварање мреже полазника и развој партнерства релевантних институција; б) 0 нимало; ц) 3 делимично, при чему издвајамо одговор МРЗБСП – Сектора за социјалну заштиту који гласи: Спровођење циљева и мера укључило је широк спектар актера, укључујући државне институције, женске организације, као и међународне партнере. Партнерства су била кључна за успешно остваривање
--	--	--

		результата, али су изазови као што су недостатак координације, недовољно укључивање маргинализованих група жена и финансијска зависност од донатора представљали препреке у њиховој ефикасности. У наредном периоду, потребно је радити на унапређењу координације, као и обезбеђивању трајних ресурса и механизма за одржавање постигнутих резултата. СКГО у својој оцени истиче да поред партнерства институција и НВО, потребно је јачати и партнерства са приватним сектором и академском заједницом; д) 4 нема одговор на ово питање.
5. Међуинституционална координација и укључивање организација цивилног друштва	1) У којој мери су релевантне институције успешно координисале своје активности током спровођења Стратегије за родну равноправност? Које институције су биле кључни актери у овој координацији?	1) На питања која се односе на координацију активности и актере у тој координацији током спровођења Стратегије, одговори органа и организација били су: а) 19 органа је одговорило: Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог имало је улогу координације припреме, а потом и праћења спровођења ових стратешких докумената, као предлагач. Комуникација са колегама/ицама била је врло конструктивна. (М. просвете. МЗЖС, ФИД, ПСФ, УПС); као и да је координација активности од стране носиоца на националном, покрајинском и локалном нивоу је остварена у потпуности (МРЗБСП, МУП,

		НСЗ, ПЗИЈЗПЛ, ПССПДРП, ПКС); б) 1 није било координације активности у којима је НБС наведена као партнер; д) 3 делимично су успешно координисане активности, јер је недостајала већа размена информација између различитих нивоа власти, као и између различитих актера на локалном нивоу (ГНС, ГКГ, СКГО); е) 3 нема одговор на ово питање.
	2) Да ли су постојали изазови у међуинституционалној сарадњи током спровођења Стратегије? Ако да, који су то изазови и како се они могу превазићи?	2) На питање да ли су постојали изазови у међуинституционалној сарадњи током спровођења Стратегије и уколико јесте, који су то изазови и како се они могу превазићи, одговори органа и организација били су: а) 15 јесу постојали изазови и успешно су превазиђени конструктивним дијалозима или одржавањем редовних састанака; б) 2 нису постојали изазови ; ц) 3 јесу делимично постојали изазови услед неусаглашености приоритета и недовољне координације између свих нивоа власти; д) 6 нема одговор на ово питање.
	3) У којој мери су организације цивилног друштва (ОЦД), укључујући женске организације, биле укључене у спровођење и праћење Стратегије? Да ли су ОЦД-и адекватно консултоване приликом креирања и спровођења мера?	3) На питање у којој мери су ОЦД, а посебно женске организације, биле укључене у спровођење и праћење Стратегије и да ли су ОЦД-и адекватно консултоване приликом креирања и спровођења мера Стратегије, одговори органа и организација били су: а) 9 у

	4) Како бисте оценили ефикасност комуникације и сарадње између владиних институција и ОЦД у оквиру спровођења Стратегије? 5) Које мере или механизме бисте предложили за унапређење координације између институција и ОЦД-а ради ефикаснијег спровођења стратегије у будућности?	великој мери су укључене ОЦД, и имале су подршку органа јавне власти; б) 0 органа и организација је одговорило да ОЦД нису биле укључене; ц) 10 делимично су ОЦД биле укључене, па треба организовати чешће састанке са њима или издавањем задатака мањим групама сарадника или већим ангажовањем иако су ограничени ресурси међусекторских механизма; д) 7 нема одговор на ово питање. 4) На питање како би оценили ефикасност комуникације и сарадње између владиних институција и ОЦД у оквиру спровођења Стратегије, одговори органа и организација били су: а) 9 одлична је комуникација и сарадња владиних институција са цивилним сектором; б) 0 није било сарадње; ц) 9 сарадња је постојала, али није била заступљена у довољној мери и препоручује се размена информација и заједничко планирање активности, а било је и мишљења да су захтеви ОЦД често преамбициозни и нејасно постављени да би могли бити имплементирани (ПСФ); д) 8 нема одговор на ово питање. 5) На питање које би мере или механизме предложили за унапређење координације између институција и ОЦД-а, ради ефикаснијег спровођења
--	--	--

		стратегије у будућности, одговори органа и организација били су: а) 10 организовање семинара, трибина, обука, радионица и различитих облика едукација, чешћом организацијом састанака и сл.; б) 1 нису потребне нове мере јер механизми постоје – рад на заједничким пројектима, укључивање представника и представница ОЦД-а у рад радних група за креирање јавних политика. Међутим, ефикасност реализације стратешких документа највише зависе од самих институција, а ОЦД је помоћна, бочна подршка (М. просвете); ц) 12 потребно је обезбедити још већу укљученост ОЦД у креирање и спровођење Стратегије и боље препознати активности које ОЦД треба да спроводе. У оквиру наведеног, посебно издвајамо одговор СКГО-а који предлаже успостављање редовних састанака и радних група са представницима институција, ЈЛС и ОЦД-а, затим стварање онлајн платформе за размену информација, идеја и добрих пракси и, на крају, увођење формалних механизма за консултације са ОЦД-има, ЈЛС у свим фазама спровођења Стратегије; д) 3 нема одговор на ово питање.
	6) На који начин се може побољшати транспарентност и размена информација између институција и ОЦД-а у процесу спровођења Стратегије?	6) На питање на који начин се може побољшати транспарентност и размена информација између

		институција и ОЦД-а у процесу спровођења Стратегије одговори већине органа и организација били су врло разноврсни: а) 20 благовременом и јавном објавом значајних информација и бољом међусобном комуникацијом органа јавне власти и ОЦД; укључивањем у израду свих релевантних политика од самог почетка, организовањем заједничких скупова, релевантних инфосесија, спровођењем заједничких пројеката које имају за циљ и подизање свести, унапређење капацитета институција, али и невладиних организација, омогућавањем обука које треба да унапреде вештине и знања која ће бити применљива и корисна за унапређење родне равноправности; Транспарентност и размена информација могу се побољшати успостављањем јавно доступног система за праћење резултата Стратегије, који би укључивао редовне извештаје о напретку и постигнутим резултатима или умрежити актере путем дигиталне платформе за лакшу комуникацију и сарадњу. Такође, организовање јавних консултација и обука о механизмима учешћа у спровођењу Стратегије би побољшало транспарентност и инклузивност процеса. Било би важно да се бар неки од
--	--	--

		ових процеса одвија и у ЈЛС; б) 2 нема нових предлога сарадње са ОЦД; јер је постојећи систем довољан. Свака од институција која је укључена у реализацију овог (и било ког другог) стратешког документа, извештава о постигнутим резултатима ресорно министарство, Владу, Скупштину, скупштинске одборе, а у овом случају МЉМПДД и Координационо тело за родну равноправност. Већина извештаја се налази на сајту органа и организација. Додатно, резултати стратешких докумената се уносе у апликацију Јединственог информационог система за јавне политике. Такође, подаци су доступни и кроз институт Захтева за информације од јавног значаја; ц) 0 делимично је потребно унапредити сарадњу са ОЦД; д) 4 нема одговор на ово питање.
6) Коментари, предлози и сугестије	6) Своје додатне коментаре, предлоге и сугестије доставили су следећи органи и организације: (1) МРЗБСП – Сектор за рад и запошљавање у оквиру критеријума релевантност (значај) и првог питања доставио је оцену у вези <i>Мере 1.1. Подришка иновативним програмима и услугама за активацију жена на тржишту рада, и њихову повећану запошљивост и самозапошљавање, те креирање радних места за жене са додатно отежаним приступом одрживом запошљавању и самозапошљавању</i> - будући да Закон о планском систему дефинише програм као документ јавне политике ужег обухвата од стратегије, који представља групу независних али тесно повезаних мера и/или сродних пројеката и усваја се по правилу за период од три године, сматрамо да је, у складу са горе	

наведеним, потребно заменити термин „програм“ термином „мере“.

Такође, напомињемо да не постоји никаква званична евиденција о припадницима ЛГБТИ заједнице, трансродних жена и мушкараца.

МРЗБСП креира политику запошљавања. Национална служба за запошљавање у складу са Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености, Стратегијом запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године и Акционим планом за период од 2024. до 2026. године спроводи мере активне политике запошљавања. С тим у вези сматрамо да је потребно да се Национална служба за запошљавање наведе као институција учесница у спровођењу мере 1.1; Поред наведеног, треба имати у виду да је МРЗБСП – Сектор за рад и запошљавање када су у питању показатељи резултата за Меру 1.1. доставио одговор у којем је указано на следеће: 1.1.1: Стопа активности жена из циљне групе која је учествовала у програмима; 1.1.2: Стопа запослености жена из циљне групе која је учествовала у програмима; 1.1.3: Стопа незапослености жена из циљне групе која је учествовала у програмима, нису остварени, јер индикаторе тржишта рада: стопа активности, стопа запослености и стопа незапослености објављује Републички завод за статистику у Анкети о радној снази по полу и одређеним старосним категоријама за Републику Србију и статистичке регионе, и они се не могу рачунати по одређеним циљним групама као што је наведено.

Такође, МРЗБСП је наведено као институција надлежна за спровођење: Мере 1.2. Препознавање, вредновање и редистрибуција неплаћеног кућног рада и повећање расположивог времена за плаћени рад, лични развој и слободно време и Мере 1.3. Смањење платног јаза између жена и мушкараца на тржишту рада у свим секторима и повећање учешћа жена у високо плаћеним пословима. С тим у вези, МРЗБСП је скренуло пажњу да то министарство не може бити институција надлежна за спровођење Мере 1.3., с обзиром да спровођење ове мере захтева учешће великог броја институција и сектора, те сматрамо да МЉМПДД треба да буде институција надлежна за спровођење мере као носилац ове Стратегије и орган који ће координирати њено спровођење. Као извор верификације за показатељ резултата 1.3.1., наводе се извештаји МРЗБСП. Потребно је избрисати ове извештаје с обзиром да евиденцију ових

показатеља води Републички завод за статистику, а не МРЗБСП.

Поред наведеног, **МЗБСП – Сектор за социјалну заштиту** доставио је у оквиру критеријума релевантност у одговору на прво питање уместо оцене, набројао је законе и стратегије из своје надлежности, без додатних коментара или конкретних сугестија, и то: Закон о социјалној заштити; Закон о правима корисника услуга привременог смештаја у социјалној заштити и Стратегија за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици 2021-2025.година и Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022-2026. године, из чега се може закључити да је потребно проверити нормативни и стратегијски основ у Стратегији за родну равноправност, у делу који се односи на социјалну заштиту.

(2) М. просвете: -У одговорима на ова питања неколико пута смо нагласили колико је важно да мере/активности које су део стратешког документа буду реалне, јер од тога умногоме зависи њихова реализација. Ни једна мера која је део ових стратешких документа није упитна, њихова важност и значај не доводе се у питање, али је приликом креирања важно познавати контекст у коме се стратешки документ реализује.

Сваки стратешки документ захтева значајна средства, која се тешко могу да пронађу у републичком буџету. Стога је донаторска подршка од изузетне важности. Кроз донаторску подршку, институције могу остварити значајнију сарадњу са ОЦД, а тако расте и утицај ОЦД на јавне политике.

Формирање радних подгрупа за поједине области Стратегије за родну равноправност би унело одређену динамику у реализацију, а вероватно би унапредило међусекторску сарадњу и комуникацију са ОЦД.

Активнији и видљивији утицај учешће механизма за постизање родне равноправности као што су Координационо тело за родну равноправност, Повереник за заштиту равноправности, локални савети/комисије за родну равноправност, покрајински механизми такође. Ни једна до ових институција, којима је у мандату родна равноправност, није реаговала током непримерених напада и својеврсних замена теза у кампањи против Закона о родној равноправности.

(3) МЗЖС: - У Стратегији се, у оквиру *Описа и анализе стања, тачка 5.1.1.5.* Интегрисање родне перспективе у области заштите животне средине, циркуларне и зелене економије, и информационих технологија/дигиталне економије, детаљније разматрала потреба укључивања родних аспеката у политике животне средине (међу којима и у области циркуларне економије, климатских промена, управљања отпадом ,или пак управљања хемикалијама, поготово када је реч о изложености хемикалијама које изазивају глобалну забринутост).

Имајући у виду комплексност и мултидисциплинарност питања животне средине, она би се могла бити предмет детаљнијег разматрања и у оквиру евентуалне ревизије Стратегије за родну равноправност, имајући у виду да је међу кључним препорукама за израду садашње Стратегије за РР - препорука која се односи на „приступ Стратегији – од секторских политика ка интегрисаној јавној политици и укључује: 1. Одвајање од секторских политика и усмеравање и на области на које се до сада стратешки документи о родној равноправности нису усмеравали (развој, зелена и циркуларна економија, заштита животне средине, климатске промене, приступ енергији и енергетској ефикасности, приступ имовини, финансијским тржиштима, дигиталним технологијама и др.)“ те би се о овој препоруци детаљније могло дискутовати, будући да су наведене области на високој лествици приоритета и на ширем плану, пре свега везано за спровођење Европског зеленог договора.

Зелени договор је у децембру 2019. године представљен као нова развојна стратегија која настоји да Европску унију трансформише у праведно и просперитетно друштво са модерном, конкурентном привредом, заснованој на ефикасној потрошњи ресурса и очувању животне средине и здравља људи. Ова стратегија има за циљ да до 2050. године Европа постане први климатски неутралан континент.

Као део Зеленог договора, у новембру 2020. године потписана је Софијска декларација о Зеленој агенди за Западни Балкан. Чине је пет стубова: Климатске промене и декарбонизација; Циркуларна економија; Смањење загађења животне средине; Заштита биодиверзитета и екосистема; Одрживи прехранбени системи и рурални развој.

Наведене области, поред сектора животне средине укључују и друге секторе, пре свега сектор енергетике; здравља, пољопривреде, шумарства и водопривреде; грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре и др.

МЗЖС је носилац израде Нацрта Стратегије заштите животне средине – Зелена агенда за Републику Србију за период 2024-2033. године, са Акционим планом.

У нацрту тог документа, који представља и кровни документ у политикама животне средине, МЗЖС је, у циљу спровођења политике једнаких могућности, као једну од мера (Мера: 6.1.7) планирало: Укључивање родне и антидискриминационе перспективе у јавне политике, планове и пројекте у области заштите животне средине.

У оквиру процеса јавних консултација, које су одржане у периоду од 03. септембра – 03. октобра 2024. године, Нацрт Стратегије и пратећег Нацрта акционог плана, као и Нацрта извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину доступни су линку: [хттпс://www.екологија.гов.рс/информације-од-јавног-знацаја/јавне-расправе/јавни-позив-за-учесце-јавности-у-процесу-консултација-у-вези-са-израдом-стратегије-заштите-животне-средине-зелена-агенда-републике-србије-за-период-2024-2033-године](https://www.екологија.гов.рс/информације-од-јавног-знацаја/јавне-расправе/јавни-позив-за-учесце-јавности-у-процесу-консултација-у-вези-са-израдом-стратегије-заштите-животне-средине-зелена-агенда-републике-србије-за-период-2024-2033-године).

То уједно представља и опредељење МЗЖС да у нове политике које израђује integriше родну и антидискриминациону перспективу.

Будући да су области Зелене агенде препознате као значајне и у Стратегији за РР, уколико се буде радила ревизија Стратегије за РР, ове области би могле бити предмет разматрања ревидиране Стратегије за РР.

Интегрисање родне перспективе у области климатских промена, обавеза је која произилази и из Оквирне конвенције УН о климатским променама (UNFCCC), као и Акционог плана за родну равноправност за спровођење CEDAW конвенције. МЗЖС је спровело значајан број активности које се односе на унапређење родне равноправности у овој области. Одређене активности су у току, а постоји и сет планираних активности за наредни

период (у оквиру годишњих извештаја о унапређењу родне равноправности дат је детаљнији приказ). Поред Посебног циља 1, питања климатских промена могу се сагледавати и у контексту људских права (имајући у виду да је у јулу 2023. усвојена резолуција Савета УН за људска права 56/8 о људским правима и климатским променама (у контексту праведне транзиције). У оквиру докумената јавних политика у овој области, важно је нагласити да је Влада Републике Србије усвојила је у децембру 2023. године Програм прилагођавања на измењене климатске услове за период од 2023. до 2030. године („Службени гласник РС“, бр. 119/2023). Овај документ јавне политике за општи циљ има: Повећање капацитета за остваривање веће отпорности на климатске промене ради одржања и потенцијалног побољшања добробити људи, привреде и животне средине. У Програму прилагођавања узети су у обзир различити социо-економски аспекти становништва, укључујући родне разлике становништва, старосну структуру и капацитет за прилагођавање кроз податке о процени ризика од сиромаштва. Ово је узето у обзир где је за то постојало могућности и где се сматрало од приоритетне важности, док је у спровођењу одређених мера прилагођавања планирано додатно сакупљање података и проширивање знања који доприносе бољем разумевању утицаја климатских промена различите групе становника по родној и старосној структури и другим аспектима, ради адекватног планирања и спровођења мера прилагођавања (Доступно на: [хттпс://www.екологија.гов.рс/ситес/дефаулт/филес/2024-01/програм-прилагођавања-на-измењене-климатске-услове-за-период-од-2023-до-2030-године.пдф](https://www.екологија.гов.рс/ситес/дефаулт/филес/2024-01/програм-прилагођавања-на-измењене-климатске-услове-за-период-од-2023-до-2030-године.пдф))

Циркуларна економија је важан стратешки концепт за зелену транзицију (који подразумева економску, енергетску и инвестициону транзицију, засновану на одрживом коришћењу ресурса и енергије, смањењу негативног утицаја на животну средину, примени иновација и дигиталних алата, знању, додатној вредности и већој конкурентности привреде). Стога би област циркуларне економије, могла и даље бити предмет пажње у оквиру Посебног циља 1. Стратегије за РР (који се односи на економију и знање).

Започета је израда нацрта Програма развоја циркуларне економије у Републици Србији за период

2025-2030. године, са Акционим планом (будући да је важећи Програм истиче 2024. г.)

Интегрисање безбедног управљања хемикалијама у концепт развоја циркуларне економије једна је од мера нацрта Стратегије за животну средину – Зелена агенда, у оквиру које је предвиђена израда родне анализе и укључивање родно осетљивих група са посебним аспектом на младе и децу.

Родни аспекти управљања хемикалијама које изазивају глобалну забринутост, би се могли разматрати у оквиру Посебног циља 3., који се односи на здравље и социјалну сигурност.

Систем безбедног управљања хемикалијама има за циљ побољшање нивоа заштите здравља људи и животне средине од опасности и ризика повезаних са њиховом употребом. Од 2009. године у Србији су на снази прописи којима се уређује ова област који су усклађени са релевантним прописима ЕУ. Између осталог, прописи садрже одредбе које се односе на супстанце које изазивају забринутост (СВХЦ – Substances of Very High Concern) за које постоје прописане мере контроле у ЕУ, које се у највећој могућој мери примењују и у Републици Србији. Такође је важно истаћи да је у 2023. години, од стране УНЕП-а усвојен и Глобални оквир за управљање хемикалијама, који садржи родни аспект (са посебним акцентом на децу, младе и друге осетљиве друштвене групе).

У оквиру УНЕП/УНДП пројекта „Даље јачање капацитета за процену ризика опасних супстанци кроз њихов животни циклус“ припремљен је нацрт Родне студије о процени изложености микропластици.

Инвестиције у зелени сектор и одрживе технологије, у циљу смањења индустријског загађења, могу створити нове радне могућности за жене. Пут ка остваривању основног циља зелених послова -смањење негативног утицаја на природу и подршку економској стабилности кроз одговорно управљање ресурсима, захтева иновативан приступ, дигитализацију, примену нових технологија и најбоље доступних техника, и др. Такође, нова радна места у зеленим секторима (као што су обновљиви извори енергије, одржива пољопривреда, циркуларна економија и др.) могу допринети већем ангажману жена, али и осетљивих друштвених група, те ова област такође може бити предмет размишљања за ревидирану стратегију, у оквиру Посебног циља 1. Стратегије за РР(Економија, развој и знање).

У области заштите биодиверзитета – *Кунминг – Монтреал глобални оквир биодиверзитета* (усвојен на 15. заседању земаља чланица УН Конвенције о биолошкој разноврсности, 2022.) обухвата 4 општа и 23 посебна. Циљ 23 се односи на родну равноправност [хттпс://www.цбд.инт/гбф/таргетс/23](https://www.цбд.инт/гбф/таргетс/23).

Започета је израда документа јавне политике – Програм заштите природе Републике Србије (будући да је претходни истекао 2023.)

И на крају, као илистративан могућег пример партнерства у јачању женског социјалног предузетништва у спровођењу Зелене агенде, може послужити следећи пример подржан кроз ИПА пројекат: „ЕУ за Зелену агенду у Србији“, који, у сарадњи са МЗЖС спроводи Програмом Уједињених нација за развој (УНДП) у Србији: МИСС - мрежа индустријске симбиозе [хттпс://www.индустријскасимибиоза.рс/](https://www.индустријскасимибиоза.рс/).

(4) НСЗ: Тема родне равноправности, као и предузетништво, иновације и зелена агенда требало би да буду присутне од најранијих дана школовања младих, односно потребно је да буду саставни део њиховог сазревања. Додатну пажњу посветити сталној едукацији грађана, јер се тиме у оквиру породице као нуклеуса друштва, разбијају стереотипи који у појединим срединама још увек постоје, а који су најчешће последица традиционалних укоренењих вредности и религије.

(5) ФИД: - Јачање међуинституционалне сарадње кроз организовање редовних састанака и формирање радних група које ће укључивати представнике свих релевантних институција и организација цивилног друштва.

- Систематски укључити женске организације и друге актере из цивилног друштва у процес креирања и спровођења мера.

- Обезбедити финансијске механизме за подршку мерама родне равноправности, као и за деловање организација цивилног друштва.

- Увести обавезне обуке о родној равноправности за јавне службенике и запослене у институцијама, ради подизања свести о значају родне равноправности и утицају на доношење одлука.

- Развијати програме који ће се фокусирати на специфику потреба различитих група жена, укључујући оне у рањивим позицијама, као што су жене са инвалидитетом, жртве насиља и националне мањине.

	- Редовно извештавања о напредку у спровођењу Стратегије, што ће обезбедити већу транспарентност и одговорност свих актера. (6) РАС: Развојна агенција Србије спроводи са аспекта своје надлежности све предвиђене мере за спровођење начела родне равноправности, те у том оквиру немамо примедбе на учинак Стратегије. Међутим, у односу на Предлог Акционог плана и предложену меру 1.5. Успостављање системске подршке за подстицање учешћа жена у друштвеним и технолошки иновацијама и повећању користи од иновационе делатности, односно активност 1.5.1 Родна анализа програма Фонда за иновациону делатност констатујемо да Развојна агенција Србије нема ингеренције да врши анализе програма других институција. У том смислу, као и наведено у допису РАС-а број 1-01-020-18/2024 од 9.9.2024. године ову меру потребно је прецизирати и одвојити надлежности институција. Такође, приликом креирања програмског оквира за реализацију мера и активности будуће Стратегије, имати у виду законске ингеренције институција које буду позване да реализују предметне мере и активности. (7) ПСФ: Препоручује се да се принципи РОБ-а интегришу у дугорочна планска документа вишег ранга, где би родни циљеви по областима били јасно дефинисани. Такође, потребно је обезбедити механизам којим ће буџет, као једногодишњи плански акт, обавезно преузимати циљеве постављене у дугорочним документима. Акционим планом је важно дефинисати конкретне мере по областима, што би осигурало доследну примену РОБ-а и усклађеност свих нивоа планирања. Значајан број органа и организација, њих 19 није имало додатни коментар, предлог или сугестију.
--	---

2.1. РЕЛЕВАНТНОСТ

Резултати квантитативне анализе: - Табела 2

БРОЈ ПИТАЊА	БРОЈ ОРГАНА И ОРГАНИЈАЦИЈА КОЈИ СУ ДАЛИ ОЦЕНУ			
	Позитивну	Негативну	Средњу	Нису дали оцену

1.	19	0	1	6
2.	20	0	0	6
3.	8	0	12	6
4.	10	4	6	6
5.	17	0	5	4
6.	16	0	5	5
7.	11	4	8	3
УКУПНО	101	8	37	36

Резултати квалитативне анализе:

На прво питање из прве групе питања за оцену релевантности стратегијског документа које гласи: „1) Да ли су циљеви политике родне равноправности у Стратегији у непосредној корелацији са осталим документима јавних политика и приоритетима Владе“, од укупно 26 органа и организација било је 19 позитивних одговора, негативних није било, да су делимично у корелацији са другим документима јавних политика се изјаснио 1 орган, а 6 није доставило било какав одговор, **што значи да су циљеви из Стратегије за родну равноправност у корелацији са другим документима јавне политике, а самим тим, и даље релевантни.**

На друго питање из прве групе питања за оцену релевантности стратегијског документа које гласи: „2) Зашто је била потребна интервенција Владе ради креирања и спровођења јавне политике родне равноправности?“ од укупно 26 органа и организација било је 20 позитивних одговора, није било негативних одговора, није било делимичних одговора, а 6 није доставило било какав одговор, **што значи да значајна већина органа и организација је оценила да је интервенција Владе ради креирања и спровођења јавне политике родне равноправности била потребна и релевантна.**

На треће питање из прве групе питања за оцену релевантности стратегијског документа које гласи „3) Да ли су потребе циљних група ове јавне политике, укључујући и жене из осетљивих и вишеструко дискриминисаних група, у потпуности задовољене?“ од укупно 26 органа и организација било је релативно мало, само 8 позитивних одговора, није било негативних одговора, али је чак 12 одговора односило на оцену делимичних постигнућа, док 6 није доставило било какав одговор, **што значи да већина органа и организација је оценила да циљане групе којима се бави ова стратегија, а то су жене и посебно жене из осетљивих друштвених група могу бити само делимично задовољне како је ова стратегија третирала њихове потребе.** Имајући у виду да Стратегија за родну равноправност за период од 2021 до 2030. године наводи читав низ осетљивих друштвених група: жене са села, жртве насиља, као и групе лица које се због друштвеног порекла, националне припадности, имовног стања, пола, родног идентитета, сексуалне оријентације, старости, психичког и/или физичког инвалидитета, живота у неразвијеном подручју или из другог разлога налазе у неједнаком положају, треба узети у обзир и предлог ОЦД да се у те осетљиве групе уврсте бескућници/це и сиромашне особе, као предлог да се приликом стратегијског планирања у израду овог документа у већој мери укључе женске невладине организације, како би се боље препознале њихове потребе у оквиру мера 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2.; као у оквиру кључних изазова (тачка 3), као и у појединим областима у оквиру тачке 5 (Опис и анализа стања), Образовање, (5.1.2.1); Владавине права, приступ

правди и заштита права (5.2.1); Политички живот и учешће жена у одлучивању о јавним пословима (5.2.4); Родни аспекти пандемије изазване вирусом COVID – 19 (5.2.5); Заштита здравља рањивих група (5.3.1); Смањење сиромаштва и социјална заштита рањивих група. (5.3.2), итд.

На четврто питање из прве групе питања за оцену релевантности стратегијског документа које гласи „4) Да ли су постигнути ефекти у директној корелацији са циљевима политике родне равноправности? Ако нису, из којих разлога?“ од укупно 26 органа и организација било је 10 позитивних одговора, 4 негативних одговора, уз образложење да неплаћени кућни рад жена није вреднован, недовољна је информисаност жена о правима и да је недовољна заступљеност жена на управљачким радним местима, 6 сматра да су делимично у корелацији, а 6 органа и организација није доставило било какав одговор, што значи да **мање од половине анкетираних органа и организација сматра су постигнути ефекти у директној корелацији са циљевима политике родне равноправности и стога треба истражити узроке за ову појаву и приликом ревизије Стратегије настојати да се предложеним решењима унапреди њихова ефективност и релевантност.**

На пето питање из прве групе питања за оцену релевантности стратегијског документа које гласи: „5) У којој мери је Стратегија заснована на квалитетној анализи стања у погледу родне равноправности и положаја жена, процени ризика и анализи друштвеног, економског, политичког и културног контекста у Србији?“, од укупно 26 органа и организација значајан број анкетираних, тачније њих 17 дало је позитивне одговоре, негативних није било, делимично се изјаснило 5 органа и организација, а 4 није доставило било какав одговор, **што значи да је квалитет анализе стања у погледу родне равноправности и положаја жена, у процени ризика и анализи друштвеног, економског, политичког и културног контекста у Србији садржан у Стратегије за родну равноправност високо оцењен и даље релевантан, уз могућност даљег унапређења.**

На шесто питање из прве групе питања за оцену релевантности стратегијског документа које гласи: „6) У којој мери је ова Стратегија уважила и укључила у свој садржај обавезе Републике Србије из потврђених међународних уговора и стратешких документа?“, од укупно 26 органа и организација значајан број анкетираних, тачније њих 16 дало је позитивне одговоре, негативних није било, делимично се изјаснило 5 органа и организација, а 5 није доставило било какав одговор, **што значи да је већина органа и организација сматра да је Стратегија уважила и укључила у свој садржај обавезе Републике Србије из потврђених међународних уговора и стратешких документа и да је по том основу релевантна.** Међутим, треба имати у виду да је након усвајања ове Стратегије на Влади 2021, године дошло до усвајања значајних међународних докумената у области родног аспекта у заштите животне средине и климатских промена, одрживог развоја и сарадње земаља на Западном Балкану, као и доношења Реформске агенде Србије у 2024. години, који треба да послуже као извор за евентуалну измену и допуну Стратегије, уколико до ње дође.

На седмо питање из прве групе питања за оцену релевантности стратегијског документа које гласи: „7) Да ли су циљеви, мере, индикатори и извори провере индикатора који су дефинисани Стратегијом и даље релевантни за актуелно стање родне равноправности у Србији?“, од укупно 26 органа и организација мање од половине анкетираних, тачније њих 11 дало је позитивне одговоре, 4 одговора је било негативно, делимично се изјаснило 8 органа и организација, а 3 није доставило било какав одговор, **што значи да је мање од**

половине органа и организација сматра да су циљеви, мере, индикатори и извори провере индикатора који су дефинисани Стратегијом релевантни за актуелно стање родне равноправности у Србији. Имајући у виду наведено, као и одговоре МРЗБСП, М. просвете, МЗЖС, РЗС, РСЈП, ФН, ПСФ, МТО, треба извршити ревизију мера (уважавајући чињеницу да су законом о министарствима из 2020. године промењени поједини носиоци мера и њихови партнери), затим индикатора и извора провере у овом документу.

2.2. ЕФИКАСНОСТ

Резултати квантитативне анализе: - Табела 3

БРОЈ ПИТАЊА	БРОЈ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА КОЈИ СУ ДАЛИ ОЦЕНУ			
	Позитивну	Негативну	Средњу	Нису дали оцелу
1.	10	3	5	8
2.	18	0	0	8
3.	12	2	5	7
4.	16	1	0	9
5.	10	5	5	6
6.	13	3	3	7
7.	7	0	8	11
УКУПН О	86	14	26	56

Резултати квалитативне анализе

На прво питање из друге групе питања за оцелу ефикасности стратегијског документа које гласи: „1) Који показатељи и циљне вредности су дефинисани за резултате у Стратегији из ваше надлежности и да ли су остварени?“, од укупно 26 органа и организација било је само 10 позитивних одговора, 3 одговора је било негативно, 5 одговора је било да су делимично остварени, а 8 није доставило било какав одговор, што значи да **показатељи и циљане вредности за резултате у Стратегији за родну равноправност остварени су код мање од половине и делимично остварени код петине анкетираних, што је низак ниво постигнуте ефикасности, а што захтева хитну измену у стратешком документу како би се обезбедила његова већа ефикасност.**

На друго питање из друге групе питања за оцелу ефикасности стратегијског документа које гласи: „2) Колики су трошкови резултата – по резултату и укупно и колико одступају од трошкова који су планирани?“, од укупно 26 органа и организација тачно половина одговора, односно 18 одговора је било позитивно на ово питање, при чему није било ни негативних одговора, а ни делимичних одговора, док 8 органа и организација није дало било какав одговор. **Иако је половина органа дескриптивно одговорила да није било одступања од планираних и реализованих трошкова по резултату, а имајући у виду да је само један орган и доставио конкретне податке са номиналним износима трошкова**

результата, произилази закључак да је многим органима родно осетљиво показатељи и циљане вредности за резултате у Стратегији за родну равноправност остварени код мање од половине и делимично остварене код петине анкетираних, што је низак ниво постигнуте ефикасности, а што захтева хитну измену у стратешком документу како би се обезбедила његова већа ефикасност. планирање и буџетирање мера и активности, а самим тим и саопштавање трошкова остварених резултата и даље велика непознаница.

На треће питање из друге групе питања за оцену ефикасности стратегијског документа које гласи: „3) Да ли су уложена средства била довољна за остваривање резултата?“, од укупно 26 органа и организација било је 12 позитивних одговора да су била довољна, 2 одговора је било негативно, 5 одговора је било да су делимично била довољна, а 7 није доставило било какав одговор, што значи да је мање од половине анкетираних органа и организација оценила да су уложена средства била довољна за остваривање резултата, те произилази закључак да за ефикасније резултате у Стратегији за родну равноправност треба убудуће планирати и издвојити и већа средства (материјална и финансијска).

На четврто питање из друге групе питања за оцену ефикасности стратегијског документа које гласи: „4) У којој мери су трошкови интервенције оправдани, узевши у обзир промене/ефекте које је остварила?“, од укупно 26 органа и организација 16 сматра да су трошкови оправдани, 1 нису оправдани (без навођења образложења), није било делимичних одговора анкетираних органа и организација, док 9 није имало било какав одговор на ово питање, што значи да је више од половине анкетираних органа и организација оценила да су уложена средства била оправдана са становишта постигнуте промене у области родне равноправности, односно позитивних ефеката који су остварени.

На пето питање из друге групе питања за оцену ефикасности стратегијског документа које гласи: „5) Да ли су ангажовани ресурси били довољни за остварење резултата? Ако нису, који ресурси недостају и у ком обухвату?“, од укупно 26 органа и организација било је 10 позитивних одговора да су ангажовани ресурси били довољни, 5 одговора је било негативно, односно да ангажовани ресурси нису били довољни за постизање планираних резултата; 5 одговора је било да су ресурси били делимично довољни, али би са више ангажованих ресурса били постигнути и бољи резултати, док 6 није доставило било какав одговор, што значи да је мање од половине анкетираних органа и организација оценила да су ангажовани ресурси (људски, материјални и финансијски) били довољни за остваривање резултата, те произилази закључак да за ефикасније резултате у Стратегији за родну равноправност треба убудуће планирати и издвојити и значајније ресурсе.

На шесто питање из друге групе питања за оцену ефикасности стратегијског документа које гласи: „6) Да ли су резултати постигнути у складу са утврђеним роковима у Стратегији? Уколико нису, који су разлози за то?“, од укупно 26 органа и организација било је 13 позитивних одговора да су резултати постигнути у року, 3 одговора је било негативно, односно да нису испоштовани рокови из различитих објективних разлога (нпр. повећан обим послова, недовољни људски ресурси и сл.); 3 одговора је било да су рокови делимично испоштовани, док 7 није доставило било какав одговор, што значи да је тачно половина анкетираних органа и организација оценила да су резултати постигнути у складу са

утврђеним роковима у Стратегији из чега се може извести закључак и о половичној ефикасности по питању утврђених рокова у Стратегији.

На седмо питање из друге групе питања за оцену ефикасности стратегијског документа које гласи: „7) Колико су били ефикасни механизми координације, праћења и извештавања спровођења Стратегије? Како унапредити њихов рад?“, од укупно 26 органа и организација било је 7 позитивних одговора, није било негативних одговора; 8 органа је ефикасност механизма координације, праћења и извештавања оценило средњом оценом, али чак 11 органа и организација није доставило било какав одговор, **што значи да је мање од трећине анкетираних органа и организација оценила да су механизми координације, праћења и извештавања спровођења Стратегије били ефикасни**, што није изненађујући резултат, с обзиром на недовољне ресурсе у Групи за унапређење родне равноправност ресорног МЉМПДД (само два запослена лица) и на чињеницу да Координационо тело за родну равноправност и Савет за родну равноправност на нивоу Владе нису образовани након доношења Решења Уставног суда о обустављању свих појединачних аката и радњи до доношења коначног решења о оцени неуставности Закона о родној равноправности.

2.3. ЕФЕКТИВНОСТ

Резултати квантитативне анализе: - Табела 4

БРОЈ ПИТАЊА	БРОЈ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА КОЈИ СУ ДАЛИ ОЦЕНУ			
	Позитивну	Негативну	Средњу	Нису дали оцену
1.	12	0	2	12
2.	11	0	8	7
3.	8	1	7	10
4.	11	1	7	7
5.	Опис	Опис	Опис	6
6.	Опис	Опис	Опис	10
УКУПН О	42	2	24	52

Резултати квалитативне анализе:

На прво питање из треће групе питања за оцену ефикасности стратегијског документа које гласи: „1) Да ли су планирани ефекти и исходи постигнути и развојни услови промењени? Уколико нису, да ли је могуће квантификовати разлику и пронаћи узроке?“, од укупно 26 органа и организација, скоро половина анкетираних, тачније њих 12 је дало позитивну оцену, није било негативних оцена, 2 органа су оценила да су само делимично остварени планирани ефекти и исходи, међутим скоро једна половина органа и организација, тј. 12 није дала било какав одговор на ово питање, **што значи да су оцене анкетираних органа и организација који позитивно оцењују остварене промене на основу ефеката и исхода**

Стратегији за родну равноправност, изједначио са онима који су индиферентни или недовољно обавештени о овој теми. Ови налази се, донекле, поклапају са поларизованим ставовима о родној равноправности који постоје у савременом српском друштву у којој једна група грађана и грађанки прижељкује промене по овом питању, а друга група им се снажно опире. На то је, између осталог, указало и Министарство просвете када је напоменуло да су Стратегија за родну равноправност и пратећи АП делимично реализовани у области образовања и васпитања, јер је активност која је подразумевала измене и допуне подзаконских аката у области васпитања и образовања у складу са Законом о родној равноправности остала потпуно нереализована, услед оспоравања овог закона у једном делу српске јавности.

На друго питање из треће групе питања за оцену ефективности стратегијског документа које гласи: „2) Да ли су изабране мере у Стратегији релевантне и најадекватније за постизање резултата? Ако нису, какву промену предлагате?“, од укупно 26 органа и организација, скоро половина анкетираних, тачније њих 11 је дало позитивну оцену мерама, није било негативних оцена, 8 органа су оценила да су изабране мере у само делимично релевантне, док 7 није дало било какав одговор на ово питање, што значи да је **број анкетираних органа и организација који позитивно оцењују мере из Стратегије за родну равноправност, мањи од половине анкетираних, па ако се имају у виду конкретни предлози појединих органа за измену појединих мера, наведену оцену о ефективности мера треба имати у виду приликом разматрања питања о потреби за изменом (ревизијом) поменути Стратегије.**

На треће питање из треће групе питања за оцену ефективности стратегијског документа које гласи: „3) Да ли су корисници ове јавне политике у области родне равноправности задовољни постигнутим исходима? Уколико нису, како унапредити њену ефективност?“, од укупно 26 органа и организација, око трећине анкетираних, тачније њих 8 је дало позитивну оцену исходима ове Стратегије у односу на њене кориснике, 1 оцена је била негативна, 7 органа је оценила да су исходи били делимично ефективни за кориснике, док највећи број анкетираних, њих 10 није дао било какав одговор на ово питање, што значи да је **недовољан број анкетираних органа и организација који сматрају да су корисници ове јавне политике у области родне равноправности задовољни постигнутим исходима и да треба озбиљно размотрити питање како треба унапредити ефективност Стратегије за родну равноправност, по питању њених исхода, а што, наравно, зависи од друштвеног контекста на који су указали органи и организације код овог, али и код првог питања од значаја за оцену ефективности.**

На четврто питање из треће групе питања за оцену ефективности стратегијског документа које гласи: „4) Колико је утицаја имала Стратегија на промене у родним односима, на унапређивање родне равноправности и на оснаживање жена?“, од укупно 26 органа и организација, мање од половине анкетираних, тачније њих 11 је дало позитивну оцену, 1 оцена је била негативна, 7 органа је оценила да тај утицај био делимично ефикасан јер не постоји друштвени консензус о промени тих родних односа, а, такође, 7 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, **што значи да мање од половине анкетираних органа и организација сматра да је Стратегија утицала на промене у родним односима, на унапређивање родне равноправности и на оснаживање жена.**

На пето питање из треће групе питања за оцену ефективности стратегијског документа које гласи: „5) Који су кључни фактори који су допринели успешном остваривању резултата и у

којим мерама?“, од укупно 26 органа и организација, велики број органа и организација дао је садржајне и врло разноврсне одговоре, док 6 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање. **Као кључни фактори у постизању ефективности ове Стратегије идентификовани су: јасно дефинисани циљеви и мере, финансијска и институционална подршка, ефективна координација и сарадња између институција, обука стручњака, активно укључивање цивилног друштва и жена, транспарентност и сл.**

На шесто питање из треће групе питања за оцену ефективности стратегијског документа које гласи: „6) Који су кључни фактори утицали на постизање лоших резултата и у којим мерама?“, од укупно 26 органа и организација, велики број органа и организација дао је садржајне и врло разноврсне одговоре, док 10 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, као кључни фактори који су допринели постизању лоших резултата у спровођењу мера из Стратегије за родну равноправност идентификовани су: недовољна видљивост ове теме у јавности и информисаност јавности, дубоко укореењени стереотипи и традиционалне вредности у нашем друштву и отпор променама, недовољно познавање политике родне равноправности од стране носилаца и партнера, инсистирање експерата током припреме Стратегије и АП да одређене мере и индикатори буду део овог документа који су нереални, непрецизне формулације мера, недовољно познавање прописа и права у вези са радом и радним односима, недовољна укљученост удружења, недовољни ресурси органа и организација цивилног друштва за имплементацију мера из Стратегије. Поред тога, на умањење ефективности Стратегије утицали су недовољно снажни институционални механизми родне равноправности и недостатак финансијских средстава за њихове активности, недостатак или кашњење са усвајањем пратећих прописа за примену закона и пратећих политика, изостанак јединственог финансијског механизма и механизма за праћење уложених ресурса, недостатак неопходних података на које би се ослањало сагледавање процеса и праћење примене, тешкоће везане за прикупљање података, недовољно искоришћен потенцијал женских организација цивилног друштва, непостојање трајног формалног механизма партнерства и сарадње КТРП и ОЦД, нефункционалан систем пружања бесплатне правне помоћи, препреке и ограничења у остваривању права на приступ правди, посебно за жене из рањивих група, недовољни капацитети и знање запослених у органима јавне власти за родно одговорно планирање политика, изостанак систематског праћења ефеката обука, недостатак истраживања о ставовима државних службеника и запослених у јавној администрацији о родној равноправности и др.

2.4. ОДРЖИВОСТ

Резултати квантитативне анализе - Табела 5

БРОЈ ПИТАЊА	БРОЈ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА КОЈИ СУ ДАЛИ ОЦЕНУ			
	Позитивну	Негативну	Средњу	Нису дали оцену

1.	16	2	4	4
2.	23	0	2	1
3.	15	0	6	5
4.	7	2	5	12
5.	16	1	5	4
6.	12	3	1	10
7.	19	0	3	4
УКУПНО	108	8	26	40

Резултати квалитативне анализе:

На прво питање из четврте групе питања за оцену одрживости стратегијског документа које гласи: „1) Да ли су финансијски и економски механизми успостављени у циљу дуготрајних и одрживих користи од конкретне јавне политике у области родне равноправности?“, од укупно 26 органа и организација, више од половине анкетираних, тачније њих 16 је дало позитивну оцену, 2 је дало негативну оцену, 4 органа и организација су оценили да су делимично успостављени финансијски и економски механизми који су и одрживи, а 4 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, **што значи да више од половине анкетираних органа и организација сматра да су финансијски и економски механизми успостављени у циљу дуготрајних и одрживих користи од конкретне јавне политике у области родне равноправности.**

На друго питање из четврте групе питања за оцену одрживости стратегијског документа које гласи: „2) Да ли се у оквиру важећег регулаторног оквира може омогућити трајније креирање користи од конкретне јавне политике у области родне равноправности?“, од укупно 26 органа и организација, чак 23 анкетираних је дало позитивну оцену, није било негативних оцена по овом питању, 2 органа и организација су оценили да су делимично успостављени регулаторни оквир, а само се 1 анкетирани није изјаснио по овом питању, **што значи да значајна већина анкетираних органа и организација сматра да се у оквиру важећег регулаторног оквира може омогућити трајније креирање користи од конкретне јавне политике у области родне равноправности.**

На треће питање из четврте групе питања за оцену одрживости стратегијског документа које гласи: „3) Да ли постоје одговарајући институционални капацитети за трајно одржавање позитивних ефеката конкретне јавне политике у области родне равноправности?“, од укупно 26 органа и организација, више од половине анкетираних, тачније њих 15 је дало позитивну оцену, није било негативних оцена, 6 органа и организација су оценили да су делимично успостављени институционални капацитети који су и одрживи, уз наглашавање да не постоје довољни људски ресурси, а 5 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, **што значи да више од половине анкетираних органа и организација сматра да постоје одговарајући институционални капацитети за трајно одржавање позитивних ефеката конкретне јавне политике у области родне равноправности.**

На четврто питање из четврте групе питања за оцену одрживости стратегијског документа које гласи: „4) У којој мери је одрживост резултата омогућена захваљујући њиховој интегрисаности у системска решења?“, од укупно 26 органа и организација, само 7 је дало

позитивну оцену, 2 су дала негативну оцену по овом питању, 5 органа и организација су оценили да су делимично сложила, уз наглашавање да не постоје довољни ресурси за та системска решења, а чак 12 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, **што значи да мање од трећине анкетираних органа и организација сматра да је одрживост резултата у области родне равноправности омогућена захваљујући њиховој интегрисаности у системска решења.**

На пето питање из четврте групе питања за оцену одрживости стратегијског документа које гласи: „5) Да ли постоји национални механизам, институционална структура за одржавање остварених резултата?“, од укупно 26 органа и организација, више од половине анкетираних, тачније њих 16 је дало позитивну оцену, 1 је дао негативну оцену, 5 органа и организација су оценили да су делимично постоји национални механизам, институционална структура за одржавање остварених резултата, а 4 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, **што значи да више од половине анкетираних органа и организација сматра да постоји национални механизам, институционална структура за одржавање остварених резултата у области родне равноправности.**

На шесто питање из четврте групе питања за оцену одрживости стратегијског документа које гласи: „6) Да ли је Стратегија обезбедила нова буџетска издвајања која ће омогућити одржавање резултата? Ако није, како то постићи у наредном периоду?“, од укупно 26 органа и организација, нешто мање од половине анкетираних, тачније њих 12 је дало позитивну оцену, 3 је дало негативну оцену, 1 анкетирани је делимично сагласан, указујући да се поједине активности не би могле спровести без донаторских средстава, а чак 10 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, **што значи да мање од половине анкетираних органа и организација сматра да је Стратегија обезбедила нова буџетска издвајања која ће јој омогућити одржавање резултата у области родне равноправности, иако такве оцене нису поткрепљене одговарајућим доказима.**

На седмо питање из четврте групе питања за оцену одрживости стратегијског документа које гласи: „7) Колико је спровођење циљева и мера Стратегије укључило различите актере и развило партнерства, укључујући и женски покрет и женске организације?“, од укупно 26 органа и организација, више од половине анкетираних, тачније њих 19 је дало позитивну оцену, није било негативних оцена, 3 органа и организација су оценили да су делимично, али у недовољној мери у спровођење циљева и мера из Стратегије укључене женске организације, а 4 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, **што значи да више од половине анкетираних органа и организација сматра да је у спровођење циљева и мера Стратегије укључено више различитих актера и развило партнерства, укључујући и женски покрет и женске организације.**

2.5. МЕЂУИНСТИТУЦИОНАЛНА КООРДИНАЦИЈА И УКЉУЧИВАЊЕ ОРГАНИЗАЦИЈА ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА

Резултати квантитативне анализе: - Табела 6

БРОЈ ПИТАЊА	БРОЈ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА КОЈИ СУ ДАЛИ ОЦЕНУ
----------------	--

	Позитивну	Негативну	Средњу	Нису дали оцену
1.	19	1	3	3
2.	15	2	3	6
3.	9	0	10	7
4.	9	0	9	8
5.	10	1	12	3
6.	20	2	0	4
УКУПН	82	6	37	31
О				

Резултати квалитативне анализе:

На прво питање из пете групе питања за оцену међуинституционалне координације и укључивање цивилног друштва у вези наведеног стратегијског документа, које гласи: „1) У којој мери су релевантне институције успешно координисале своје активности током спровођења Стратегије за родну равноправност? Које институције су биле кључни актери у овој координацији?“, од укупно 26 органа и организација, више од половине анкетираних, тачније њих 19 је дало позитивну оцену да су релевантне институције, попут МЉМПДД, КТРР, покрајинских и локалних тела за родну равноправност и носилаца мера и активности из Стратегије успешно координисале своје активности, 1 је дала негативну оцену, 3 органа и организација су оценили да су делимично сагласни да је било успешне координације активности, а 3 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, **што значи да више од половине анкетираних органа и организација сматра да су релевантне институције успешно координисале своје активности током спровођења Стратегије за родну равноправност (2021-2024).**

На друго питање из пете групе питања за оцену међуинституционалне координације и укључивање цивилног друштва у вези наведеног стратегијског документа, које гласи: „2) Да ли су постојали изазови у међуинституционалној сарадњи током спровођења Стратегије? Ако да, који су то изазови и како се они могу превазићи?“, од укупно 26 органа и организација, више од половине анкетираних, тачније њих 15 је изнело оцену да су изазови постојали и да су успешно превазиђени, 2 органа је изнело оцену да није било изазова у спровођењу Стратегије, 3 органа и организација су оценили да су изазови делимично постојали, услед неусаглашености приоритета и недовољне координације између свих нивоа власти, а 6 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, **што значи да више од половине анкетираних органа и организација сматра да су постојали изазови у међуинституционалној сарадњи током спровођења Стратегије и да су успешно превазиђени.**

На треће питање из пете групе питања за оцену међуинституционалне координације и укључивање цивилног друштва у вези наведеног стратегијског документа, које гласи: „У којој мери су организације цивилног друштва (ОЦД), укључујући женске организације, биле укључене у спровођење и праћење Стратегије? Да ли су ОЦД-и адекватно консултоване приликом креирања и спровођења мера?“, од укупно 26 органа и организација, мање од половине анкетираних, тачније њих 9 је изнело оцену да су ОЦД

биле у довољној мери укључене креирање, спровођење и праћење мера из Стратегије, није било негативних оцена, 10 органа и организација су оценили да су ОЦД, а поготово женске организације биле делимично укључене, а 7 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, **што значи да мање од половине анкетираних оцењује да су ОЦД, а поготово женске организације, биле у довољној мери укључене креирање, спровођење и праћење мера из Стратегије, а највећи број органа и организација сматра да су ОЦД биле делимично укључене и да би њихову укљученост у наредном периоду требало унапредити.**

На четврто питање из пете групе питања за оцену међуинституционалне координације и укључивање цивилног друштва у вези наведеног стратегијског документа, које гласи: „4) Како би оценили ефикасност комуникације и сарадње између владиних институција и ОЦД у оквиру спровођења Стратегије?“, од укупно 26 органа и организација, мање од половине анкетираних, тачније њих 9 је оценило да је комуникација и сарадња владиних институција са цивилним сектором одлична, није било негативних одговора у смислу да није било комуникације и сарадње; 10 органа и организација оцењује да је сарадња је постојала, али није била заступљена у довољној мери и препоручује се размена информација и заједничко планирање активности, а било је и мишљења да су захтеви ОЦД често преамбициозни и нејасно постављени да би могли бити имплементирани, док 8 органа и организација није дало одговор на ово питање, **што значи да мање од половине анкетираних оцењује да је комуникација и сарадња владиних институција са цивилним сектором одлична, а највећи број органа и организација сматра да је та комуникација и сарадња била делимично успешна.**

На пето питање из пете групе питања за оцену међуинституционалне координације и укључивање цивилног друштва у вези наведеног стратегијског документа, које гласи: „5) Које мере или механизме бисте предложили за унапређење координације између институција и ОЦД-а ради ефикаснијег спровођења стратегије у будућности?“, од укупно 26 органа и организација, мање од половине анкетираних, тачније њих 10 је оценило да би организовање семинара, трибина, обука, радионица и различитих облика едукација, чешћом организацијом састанака могло да унапреди координацију између институција и ОЦД, 1 орган је оценио да нису потребне нове мере јер механизми постоје – рад на заједничким пројектима, укључивање представника/ица ОЦД-а у рад радних група за креирање јавних политика, 12 органа и организација је оценило да је потребно обезбедити још већу укљученост ОЦД у креирање и спровођење Стратегије и боље препознати активности које ОЦД треба да спроводе, док 3 органа и организација није дало одговор на ово питање, **што значи да су се мишљења анкетираних у вези овог питања поделила и да мање од половине органа и организација сматра да би чешћом организацијом различитих облика едукација и састанака могла да унапреди координација између институција и ОЦД, док је око половине анкетираних органа и организација оценило да је потребно обезбедити још већу укљученост ОЦД у креирање и спровођење Стратегије и ради тога боље препознати активности које ОЦД треба да спроводе.**

На шесто питање из пете групе питања за оцену међуинституционалне координације и укључивање цивилног друштва у вези наведеног стратегијског документа, које гласи: „6) На који начин се може побољшати транспарентност и размена информација између институција и ОЦД-а у процесу спровођења Стратегије?“, од укупно 26 органа и организација, значајна већина анкетираних, тачније њих 20 је дало веома разноврсне

одговоре, нпр. укључивањем у израду свих релевантних политика од самог почетка, организовањем заједничких скупова, релевантних инфо-сесија, спровођењем заједничких пројеката које имају за циљ и подизање свести, унапређење капацитета институција, али и невладиних организација, омогућавањем обука које треба да унапреде вештине и знања која ће бити применљива и корисна за унапређење родне равноправности, преко умрежавања НВО, до предлога за успостављање јавно доступног система за праћење резултата Стратегије, који би укључивао редовне извештаје о напретку и постигнутим резултатима, 2 органа није имало нових предлога сарадње са ОЦД; јер је постојећи систем довољан, није било делимичних одговора, а 4 органа и организација није дало било какав одговор на ово питање, **што значи да значајна већина анкетираних органа и организација проактивно разматра и предлаже начине на које се може побољшати транспарентност и размена информација између институција и ОЦД-а у процесу спровођења ове Стратегије.**

2.6. ЗАКЉУЧЦИ ЕВАЛУАЦИЈЕ

Разматрајући резултате квантитативне и квалитативне анализе одговора 26 органа и организација, на основу достављеног упитника ради оцене учинка Стратегије за родну равноправност (2021-2030) за период спровођења од октобра 2021. до октобра 2024. године, на основу пет критеријума: (1) релевантност (значај); (2) ефикасност; (3) ефективност; (4) одрживост; (5) међуинституционална координација и укључивање организација цивилног друштва, као и на основу додатних коментара, примедби и сугестија органа и организација, долази се до следећих закључака:

2.6.1. Релевантност циљева политике родне равноправности, анализа контекста и усклађеност са документима јавне политике и потврђеним међународним уговорима у Стратегији за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године није упитна, међутим постоји потреба за изменом формулације и конкретизацијом појединих мера, појединих показатеља и извора провере резултата, као и за изменом носилаца и партнера код појединих мера, у складу са новим Законом о министарствима („Службени гласник РС“, бр. 128/2020, 116/2022, 92/2023 - др. закон).

2.6.2. Показатељи и циљане вредности за резултате у Стратегији за родну равноправност указују на низак ниво постигнуте ефикасности, одсуство мерних показатеља који говоре о утрошку планираних средстава, на недовољне људске, материјалне и финансијске ресурсе за спровођење мера садржаних у Стратегији, недовољне ресурсе за координацију, праћење и извештавање о спровођењу Стратегије, а што захтева хитну измену (ревизију) овог стратегијског документа како би се обезбедила већа ефикасност.

2.6.3. По питању ефективности, планирани ефекти и исходи Стратегије су половични, јер су оцене органа и организација који позитивно оцењују остварене промене на основу ефеката и исхода Стратегије за родну равноправност, готово изједначене са оценама оних који су индиферентни или недовољно обавештени о овој теми. Разлози су садржани у анализи контекста у 2024. години (након суспендовања примене Закона о родној равноправности), која се знатно разликује од друштвених прилика у 2021. години када је ова Стратегија креирана и усвојена на Влади.

2.6.4. Када је реч о одрживости, више од половине органа и организација сматра да су финансијски и економски механизми успостављени у циљу дуготрајних и одрживих користи од политике у области родне равноправности, затим да постоје одговарајући регулаторни оквири и институционални капацитети за краткорочно одржавање позитивних ефеката конкретне јавне политике у области родне равноправности, али да не постоје одговарајућа системска решења која омогућавају одрживост ове политике у дугорочном периоду.

2.6.5. Иако су постојали изазови у међуинституционалној сарадњи код већине органа и организација, они су успешно превазиђени. Међутим, већина органа и организација сматра да укљученост организација цивилног друштва, а нарочито женских организација које заступају интересе појединих циљних група којима се Стратегија бави, није била довољна у протеклом периоду и оцењује да се убудуће може побољшати транспарентност и размена информација између институција и ОЦД-а у процесу израде и спровођења ове Стратегије.

3. Главни налази и препоруке за ревизију

Стратегије за родну равноправност за период спровођења од 2021. до 2030. године

3.1. Изменити и скратити правни основ за доношење Стратегије

Стратегију за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 103/21 – у даљем тексту: Стратегија) усвојила је 14. октобра 2021. године Влада Републике Србије, на предлог Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог (у даљем тексту: Министарство) на основу члана 14. став 4. и члана 60. став 1. тачка 4) Закона о родној равноправности („Службени гласник РС”, број 52/21) и члана 38. став 1. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18).

Међутим, имајући у виду да је Решењем Уставног суда 1Уз-85/2021 од 27.06.2024. године започет процес за оцену неуставности Закона о родној равноправности (у даљем тексту: Закон) и обустављено извршење свих појединачних аката или радњи предузетих на основу одредби овог Закона до доношења коначног Решења Уставног суда, произилази закључак да се може оспоравати и правни основ за доношење ове Стратегије, који има утемељење у суспендованом Закону, те ревизијом Стратегије треба избећи такву могућност и обезбедити несметану примену стратегијских и планских докумената у овој области.

Препорука 1: Извршити измену правног основа за доношење предметне Стратегије, тако да гласи: „Стратегију за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године усвојила је Влада Републике на основу члана 38. став 1. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18).”.

3.2. Обезбедити транспарентност и инклузивност процеса израде ревизије Стратегије

Будући да је ова Стратегија израђена у доба пандемије COVID-19, она је израђена захваљујући, углавном, он лине консултацијама, али о њеном садржају није вођена Јавна

расправа у складу са Законом о планском систему. Такође, треба имати у виду да је у оквиру оцене учинка Стратегије на основу критеријума релевантности већина анкетираних органа и организација оценила да циљане групе којима се бави ова Стратегија, а то су жене и посебно жене из осетљивих друштвених група, могу бити само делимично задовољне како је ова Стратегија третирала њихове потребе, и стога треба осигурати већи ниво инклузивности женских организација цивилног друштва (у даљем тексту: ОЦД) у овај процес.

Препорука 2: Ради обезбеђивања транспарентности и инклузивности процеса ревизије Стратегије, препоручује се спровођење Јавних консултација, које ће обухватити и ОЦД које се баве заштитом и унапређењем положаја осетљивих група жена, као и спровођење широке Јавне расправе о предлогу ревидираног документа од стране ресорног Министарства и уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији.

3.3. Изменити и допунити Увод

У уводном делу Стратегије у којем се наводи: израда Стратегије подржана је кроз пројекат „Кључни кораци ка родној равноправности (фаза 2)” који спроводи Агенција Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (UN Women) у сарадњи са Координационим телом за родну равноправност (у даљем тексту: КТРП), а уз финансијску подршку Европске уније (у даљем тексту: ЕУ), треба унети допуну која се односи на процес ревизије Стратегије.

Препорука 3: На крају текста увода Стратегије, треба унети следећу допуну: „На половини спровођења Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године, на основу оцене учинка спровођења овог документа за период од октобра 2021. до октобра 2024. године (евалуација Стратегије), дошло се до закључка да почетком 2025. године треба започети процес измене и допуне (ревизије) Стратегије. Наведена евалуација Стратегије је спроведена од стране ресорног Министарства и уз експертску подршку Мисије ОЕБС у Србији у оквиру пројекта „Унапређење људских права у Србији са фокусом на родну равноправност и младе, фаза 1.”.

3.4. Изменити и допунити 1. поглавље које се односи на планска документа и правни оквир релевантан за Стратегију

Иако је током евалуације Стратегије прво поглавље стратегијског документа, које се односи на планска документа и правни оквир релевантан за Стратегију, односно на 1.1. Стратегије и акционе планове, 1.2. Кључна међународна акта (које треба преименовати у „Међународна документа“ јер се ради о политичким документима попут резолуција и конвенција, међународним уговорима и сл.) и 1.3. Национално законодавство (Устав и законе и подзаконске прописе донете у Републици Србији) врло добро оцењено, ипак, у периоду од 2021- до 2024. године дошло је до доношења низа нових докумената, чији би садржај требало консултовати ради унапређења садржаја Стратегије. Тачније, већина анкетираних органа и организација током евалуације оцењује да је Стратегија уважила и укључила у свој садржај обавезе Републике Србије из потврђених међународних уговора и

стратешких документа и да је по том основу релевантна. Међутим, треба имати у виду да је након усвајања ове Стратегије 2021. године дошло до усвајања значајних међународних докумената у области заштите животне средине и климатских промена, одрживог развоја и сарадње земаља на Западном Балкану, као и доношења Реформске агенде Србије у 2024. години, који треба да послуже као извор за евентуалну измену и допуну Стратегије, уколико до ње дође.

Конкретно, у 1. поглављу у делу који се односи на 1.1. стратегијска и планска документа, потребно је допунити текст ревидиране Стратегије документима која су усвојена након усвајања овог стратегијског документа, и то попут: Стратегије запошљавања (2021-2026); Стратегије развоја образовања и васпитања до 2030. године; као и Интегрисаног националног енергетског и климатског плана Републике Србије за период од 2021. до 2030. године са визијом до 2050. године и пратеће Стратегије за спречавање и борбу против родно заснованог насиља према женама и насиља у породици за период од 2021-2025. године; Стратегије развоја система извршења кривичних санкција 2021-2027; Стратегије здравог и активног старења у Републици Србији за период од 2024. до 2030; Националне стратегије за младе (2023-2030) са пратећим АП (2023-2030). У делу који се односи на планска документа, поред Реформске агенде Србије, важно је допунити текст ревидиране Стратегије информацијом да је на Влади усвојен Акциони план за 2022. и 2023. годину за спровођење Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године и да је ресорно Министарство благовремено поднело годишње извештаје за 2022. и за 2023. годину о спровођењу мера и активности из овог Акционог плана и унело их у Јединствени информациони систем (ЈИС).

Такође, кроз измену и допуну ове Стратегије, у делу 1.2. који се односи на међународна документа треба обезбедити и њено усклађивање са Акционим планом за родну равноправност и подршку имплементацији Сендајског оквира за смањење ризика од катастрофа 2015-2030 (у даљем тексту: Сендаи ГАП), јер актуелна Стратегија у потпуности неусклађена са Сендаи ГАП-ом. Поред наведеног, потребно је овај документ јавне политике ускладити и са новим документима ЕУ који су донета након усвајања Стратегије, као што су: Обвезујуће мере за транспарентност плаћања, које је Европска комисија донела 4. марта 2021. године; затим Директива ЕУ о сузбијању насиља над женама и насиља у породици, који је Европска комисија донела 8. марта 2022 године; Директива о женама у управним одборима, која је донесена 22. новембра 2022. године и сл.

Поред наведеног, у делу 1. поглавља који се односи на 1.3. национални нормативни оквир треба издвојити Измену и допуну Закона о спречавању насиља у породици из 2023. године. Осим тога, треба навести и то да је ресорно Министарство израдило и донело 2022. године два правилника за спровођење Закона о родној равноправности, и то: Правилник о вођењу евиденције и извештавању о остваривању родне равноправности и Правилник о изради и спровођењу Плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности, а 2024. године донело је и трећи подзаконски пропис и то Правилник о методологији за обрачун неплаћеног кућног рада. Ресорно Министарство у сарадњи са Немачком организацијом за развој (ГИЗ) у 2023. години су јавно објавили Закон и два подзаконска

акта у области родне равноправности, као и Смернице за примену Закона о родној равноправности.

Препорука 4: Током ревизије Стратегије, препоручује се допуна садржаја 1. поглавља који се односи на планска документа и правни оквир релевантан за Стратегију, тако што ће бити обухваћена и нова међународна документа, закони и подзаконска акта, стратегијска и планска документа који су донети у периоду од октобра 2021. до 2024. године. Размотрити могућност да, према хијерархији докумената, у ревидираној Стратегији најпре буде презентован део који се односи на међународна документа, па на нормативни оквир, а тек потом и део који се односи на стратегијска и планска документа.

3.5. Изменити и допунити 2. поглавље Стратегије који се односи на анализу ефеката остварених спровођењем претходних планских докумената јавне политике у области родне равноправности

Приликом евалуације Стратегије, 2. поглавље Стратегије које се односи на анализу ефеката остварених спровођењем претходних планских докумената јавне политике у области родне равноправност, добио је највише оцене. Тачније, у оквиру критеријума релевантности квалитет анализе стања у погледу родне равноправности и положаја жена, у процени ризика и анализи друштвеног, економског, политичког и културног контекста у Србији садржан у Стратегији за родну равноправност је високо оцењен уз напомену да је и даље релевантан, уз могућност даљег унапређења.

Препорука 5: Препоручује се допуна 2. поглавља Стратегије новим сазнањима на основу ех пост и ех анте анализе Стратегије за период од 2021. до 2024. године и на основу примене нових метода и техника анализе у фази предконсултација за ревизију Стратегије. Поред тога, приликом ревизије Стратегије треба навести да је ресорно Министарство постигло споразум са ЦЕДАВ комитетом да своје извештаје доставља по поједностављеној процедури и након добијања инструкција од поменутог комитета, очекује се прво подношење таквог извештаја 2027. године. Израду другог по реду Националног извештаја о спровођењу Истанбулске конвенције у Републици Србији (ГРЕВИО) започело је Координационо тело за родну равноправност Владе 2023. године, а након суспензије примене Закона о родној равноправности у 2024. години, наставио да израђује Кабинет министарке без портфеља задужене за родну равноправност, спречавање насиља над женама и економско и политичко оснаживање жена.

3.6. Изменити и допунити 3. поглавље Стратегије који се односи на преглед кључних достигнућа и изазова

Као и у претходном случају, потребно је сагледати нова достигнућа и изазове, током периода спровођења Стратегије и првог Акционог плана и наведена нова сазнања унети у ревидирани садржај Стратегије. Свакако је највећи изазов у 2024. години доношење Решења Уставног суда о покретању поступка за утврђивање неуставности Закона о родној

равноправности, између осталог, и због коришћења термина „род”, као и синтагме појмова „родна равноправност”, који чини саставни део назива и садржаја и саме Стратегије за родну равноправност.

Поред наведеног, треба имати у виду, да је евалуација Стратегије показала, да су показатељи и циљане вредности за резултате у Стратегији остварени код мање од половине и делимично остварени код петине анкетираних органа и организација, што је низак ниво постигнуте ефикасности, а што је свакако изазов који захтева хитну измену у стратегијском документу како би се обезбедила његова већа ефикасност. Разлози су садржани у анализи контекста у 2024. години (након суспендовања примене Закона о родној равноправности), која се знатно разликује од друштвених прилика у 2021. години када је ова Стратегија креирана и усвојена на Влади.

Када је реч о одрживости, више од половине органа и организација сматра да су финансијски и економски механизми успостављени у циљу дуготрајних и одрживих користи од политике у области родне равноправности, затим да постоје одговарајући регулаторни оквири и институционални капацитети за краткорочно одржавање позитивних ефеката конкретне јавне политике у области родне равноправности, али да не постоје одговарајућа системска решења која омогућавају одрживост ове политике у дугорочном периоду.

Иако су постојали изазови у међуинституционалној сарадњи код већине органа и организација, они су успешно превазиђени. Такође, већина органа и организација сматра да укљученост организација цивилног друштва, а нарочито женских организација које заступају интересе појединих циљних група којима се Стратегија бави, није била довољна у протеклом периоду и оцењује да се убудуће може побољшати транспарентност и размена информација између институција и ОЦД-а у процесу израде и спровођења ове Стратегије.

Препорука 6: Сагледати и анализирати нова достигнућа и изазове у спровођењу Стратегије у периоду од 2021. до 2024. године, као и на основу евалуације Стратегије у 2024. години и на бази тих сазнања, препоручује се измена и допуна 3. поглавља Стратегије.

3.7.Изменити и допунити 4. поглавље Стратегије који се односи на упоредну међународну праксу

Резултати евалуације Стратегије на основу критеријума релевантности показују да већина органа и организација сматра да је Стратегија уважила и укључила у свој садржај обавезе Републике Србије из потврђених међународних уговора и стратешких документа и да је по том основу релевантна. Ипак, имајући у виду да је у периоду спровођења Стратегије у периоду од 2021. до 2024. године дошло напретка и у примени сродних мера и активности у области родне равноправности у међународној пракси потребно је, на основу тих сазнања, извршити допуну 4. поглавља Стратегије.

Препорука 7: Сагледати и анализирати упоредну међународну праксу у периоду од 2021. до 2024. године и, на основу тих сазнања, препоручује се допуна 4. поглавља Стратегије новим садржајима, посебно у области родне равноправности и спречавања и сузбијања родно заснованог насиља и насиља над женама.

3.8. Изменити и допунити 5. поглавље Стратегије који се односи на опис и анализу стања

Током процеса евалуације Стратегије за период спровођења од октобра 2021. до октобра 2024. године, значајан број органа и организација је истакао да Стратегија обилује квалитетним и разноврсним анализама. То је, уједно, у евалуацији најбоље оцењено поглавље у Стратегији, што треба имати у виду приликом евентуалне ревизије Стратегије. Такође, имајући у виду да нови Индекс родне равноправности није благовремено завршен и публикован у 2024. години, а да се у публикацији „Жене и мушкарци у Србији” у издању Републичког завода за статистику (РЗС) из 2024. године, налазе резултати истраживања из 2018. године, 5. поглавље Стратегије, приликом њене евентуалне ревизије изменити и допунити само уколико су доступни резултати релевантних истраживања спроведених у периоду од 2021. до 2024. године.

Препорука 8: Препоручује се измена и допуна 5. поглавља Стратегије који се односи на опис и анализу стања новим сазнањима, само уколико су на располагању резултати истраживања спроведених у периоду од 2021. до 2024. године из релевантних извора провере.

3.9. Условно изменити и допунити 6. поглавље које се односи на Визију

Визија Стратегије је садржана у 6. поглављу овог документа и она гласи: „Визија која се остварује овом стратегијом је родно равноправна Република Србија, у којој су жене и мушкарци, девојчице и дечаки, као и особе другачијих родних идентитета, равноправни, имају једнака права и једнаке могућности за лични развој, пружају равноправан допринос одрживом развоју друштва, уживају једнаке користи од развоја друштва, равноправно учествују у одлучивању о развоју друштва и преузимају једнаку одговорност за будућност.”.

Препорука 9: Визију Стратегије у поглављу 6. треба изменити и допунити само у случају доношења коначног Решења Уставног суда којим се оцењује да је Закон о родној равноправности у погледу термина „род”, и/или кованица тог појма попут: „родна равноправност”, „родни идентитет”, „родно осетљиво буџетирање”, „родно одговоран језик”, „родно засновано насиље” и сл. - неуставни.

3.10. Изменити и допунити 7. поглавље Стратегије које се односи на циљеве стратегије и мере за њихово остваривање

Веома је индикативан резултат евалуације Стратегије на основу критеријума релевантности на основу којег мање од половине анкетираних органа и организација оцењује да су циљеви, мере, индикатори и извори провере индикатора који су дефинисани Стратегијом, релевантни за актуелно стање родне равноправности у Србији. Стога, имајући у виду

наведено, као и као и додатним коментарима, сугестијама и препорукама појединих органа јавне власти уочи и током евалуације Стратегије.

Нпр. када је ресорно Министарство сачињавало и подносило годишње извештаје о реализацији Акционог плана за 2022. и 2023. годину о спровођењу Стратегије за родну равноправност (2021-2030), дошло се до сазнања да се резултати исхода не могу ваљано пратити из разлога погрешно наведених извора провере, погрешно наведених индикатора, недостатка буџетских средстава и других ресурса итд. На овај проблем је посебно указала Државна ревизорска институција, која је сачинила Извештај о ревизији сврсисходности у пословању - Успостављање родно одговорног буџетирања у Републици Србији, који је објављен 4. децембра 2023. године. Државна ревизорска институција је дошла до закључка да у Републици Србији није у потпуности успостављен ефикасан оквир за увођење родне перспективе у буџетски процес, односно, да нису створени механизми за имплементацију Стратегије родне равноправности. Активности буџетиране у оквиру Акционог плана се не препознају у оквиру програмског буџета или према циљевима и не припадају приказаном програму/програмској активности у буџету органа носиоца мере, односно активности. С тим у вези, Државна ревизорска институција дала је препоруку ресорном Министарству да приликом доношења новог Акционог плана, обезбеди процену финансијских средстава, потребних за реализацију сваке од мера и идентификацију извора из којих се та средства обезбеђују, програмску активност или пројекат у програмском буџету у оквиру којег се обезбеђују средства за њено финансирање.

Такође, приликом давања мишљења на Предлог акционог плана за 2024. и 2025. годину за спровођење Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године, аргументоване примедбе на формулацију појединих мера, индикатора, извора провере садржаних у Стратегији доставили су и други органи, попут: Министарства финансија, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (у даљем тексту: МРЗБСП), Министарства науке, технолошког развоја и иновација, Министарства привреде, Министарства одбране и Републичког завода за статистику (у даљем тексту: РЗС), који је посебно указао на чињеницу да се периодичне публикације тог завода објављују на сваке три године (нпр. Индекс родне равноправности, Жене и мушкарци у Србији и сл.), те стога не могу бити ваљани извор провере индикатора на годишњем нивоу. Наведени разлози упућују на неопходност измене наведене Стратегије, односно ревизије на половини процеса њене имплементације.

И у додатним коментарима у евалационом упитнику поједини органи, попут: МРЗБСП, Министарства просвете, Министарства за заштиту животне средине (које жели да буде носилац појединих мера, а не само партнер у Стратегији и у АП), Министарства туризма и омладине, Републичког секретаријата за јавне политике, РЗС, Фонда за науку (који је образован након доношења предметне Стратегије и жели да буде препознат као актер у овој Стратегији) и Покрајински секретаријат за финансије - указали су на то, да треба извршити ревизију мера (уважавајући чињеницу да су Законом о министарствима из 2022. и 2023. године, промењени поједини носиоци мера и њихови партнери), затим формулације и нумеричких или процентуалних вредности индикатора и резултата, као и извора провере приликом ревизије Стратегије.

Препорука 10: Релевантност општег циља политике родне равноправности, анализа контекста и усклађеност са документима јавне политике и потврђеним међународним уговорима у Стратегији није упитна, међутим постоји потреба за изменом формулације и конкретизацијом посебних циљева и мера, показатеља и извора провере резултата, као и потреба за изменом носилаца и партнера код појединих мера, у складу са новим Законом о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 128/2020, 116/2022, 92/2023 - др. закон), као и додатним коментарима, сугестијама и препорукама појединих органа јавне власти достављених ресорном Министарству уочи и током евалуације Стратегије.

3.11. Изменити поглавље 8 које се односи на механизме за праћење и спровођење Стратегије и интегрисати га са поглављем 9 Стратегије

Кључни механизам за координацију мера и активности у Стратегији је Координационо тело за родну равноправност које је након нових политичких избора 2023. године престало са радом и није формирано као стално тело Владе, будући да Решењем Уставног суда суспендована примена Закона о родној равноправности.

Осим тога, поред Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог које је на основу члана 12. Закона о министарствима надлежно за област родне равноправности, образовањем Владе у 2023. години створен је својеврстан паралелизам у раду, именовањем и министарке без портфеља која је, између осталог, задужена и за родну равноправност. Наведени паралелни механизам није предвиђен у Стратегији.

Такође, приликом евалуације Стратегије, анкетирани органи и организације су оценили да на умањење ефективности Стратегије су утицали: недовољно снажни институционални механизми родне равноправности и недостатак финансијских средстава за њихове активности, недостатак или кашњење са усвајањем пратећих прописа за примену закона и пратећих политика, изостанак јединственог финансијског механизма и механизма за праћење уложених ресурса, недостатак неопходних података на које би се ослањало сагледавање процеса и праћење примене, тешкоће везане за прикупљање података, недовољно искоришћен потенцијал женских организација цивилног друштва, непостојање трајног формалног механизма партнерства и сарадње Координационог тела за родну равноправност Владе и ОЦД, нефункционалан систем пружања бесплатне правне помоћи, препреке и ограничења у остваривању права на приступ правди, посебно за жене из рањивих група, недовољни капацитети и знање запослених у органима јавне власти за родно одговорно планирање политика, изостанак систематског праћења ефеката обука, недостатак истраживања о ставовима државних службеника и запослених у јавној администрацији о родној равноправности и др.

Препорука 11: С обзиром на то да се поглавље 8 и 9 односи на исте механизме и функције координације, препоручује се рационализација наведеног садржаја Стратегије тако што ће се поглавље 8 и 9 спојити у јединствену целину.

3.12. Изменити поглавље 9 које се односи на праћење и евалуацију Стратегије и интегрисати га са поглављем 8 Стратегије

Треба имати у виду да је приликом евалуације Стратегије, више од половине анкетираних органа и организација оценило да постоји национални механизам, институционална структура за одржавање остварених резултата у области родне равноправности. Такође је оцењено да су кључни фактори који могу допринети постизању ефективности ове Стратегије идентификовани: **јасно дефинисани циљеви и мере, финансијска и институционална подршка, ефективна координација и сарадња између институција, обука стручњака, активно укључивање цивилног друштва и жена, транспарентност и сл.**

С друге стране, као кључни фактори који су допринели постизању лоших резултата у спровођењу мера из Стратегије за родну равноправност идентификовани су: недовољна видљивост ове теме у јавности и информисаност јавности, дубоко укореењени стереотипи и традиционалне вредности у нашем друштву и отпор променама, недовољно познавање политике родне равноправности од стране носилаца и партнера, инсистирање експерата током припреме Стратегије и АП да одређене мере и индикатори буду део овог документа који су нереални, непрецизне формулације мера, недовољно познавање прописа и права у вези са радом и радним односима, недовољна укљученост удружења, недовољни ресурси органа и организација цивилног друштва за имплементацију мера из Стратегије

Препорука 12: У складу са претходном препоруком, изменити садржај поглавља 8 и 9 и интегрисати их.

3.13. Измена и допуна поглавља 10 које се односи на процену финансијских средстава потребних за реализацију Стратегије

Овај део Стратегије није урађен професионално, у складу са Законом о планском систему и Законом о буџетском систему и другим прописима у области финансија. Уместо тога, наведен је уопштен и дескриптиван опис без конкретних нумеричких показатеља, који гласи:

„Средства за спровођење ове стратегије обезбеђиваће се из различитих извора, и то: из националног буџета, из средстава намењених унапређењу родне равноправности одређених у буџету АПВ и буџета ЈЛС, из средстава донатора, односно путем програма и пројеката који ће се усвојити и реализовати на основу ове стратегије и њеног акционог плана.

Сва средства предвиђена за реализацију активности у пратећем акционом плану за 2021. и 2023. годину, као и онима који ће бити припремљени за период до 2030. године, планирана су у оквиру буџета релевантних и надлежних министарстава, буџетских корисника, у националном буџету, као и у буџетима АПВ и локалних самоуправа.

За одређени број мера за које су трошкови процењени, али средства нису јасно одређена, те ће се након усвајања ове стратегије и припадајућег АП приступити даљем планирању извора финансирања ових мера. У спровођењу овог документа држава ће се у потпуности ослонити на сопствена средства, у циљу прихватања финансијске одговорности и власништва над овим документом јавне политике.

Имплементација мера предвиђених овом стратегијом и првим двогодишњим акционим планом неће имати утицаја на међународне финансијске обавезе државе, зато што никакво задужевање није планирано. ”

С друге стране, резултати евалуације Стратегије су показали да више од половине анкетираних органа и организација оцењује да су финансијски и економски механизми успостављени у циљу дуготрајних и одрживих користи од конкретне јавне политике у области родне равноправности.

Такође, значајна већина анкетираних органа и организација током евалуације сматра да се у оквиру важећег регулаторног оквира може омогућити трајније креирање користи од конкретне јавне политике у области родне равноправности.

Међутим, мање од половине анкетираних органа и организација сматра да је Стратегија обезбедила нова буџетска издвајања која ће јој омогућити одржање резултата у области родне равноправности, а више од половине не дели такво мишљење. Чак и они који су позитивно оценили издвојена буџетска средства запажају да би са више ресурса и буџетских средстава ти резултати могли бити и знатно бољи од постојећих.

Препорука 13: Извршити измену и допуну поглавља 10 које се односи на процену финансијских средстава и у највећој могућој мери извршити алокацију и конкретизацију буџетских и донаторских средстава потребних за спровођење ове Стратегије и пратећег акционог плана.

3.14. Изменити и допунити поглавље 11 Стратегије, које се односи на акциони план

Уместо да ово поглавље садржи Први акциони план за спровођење Стратегије, на овом месту је садржана само јена реченица да ће се тај план донети у року од 90 дана након усвајања Стратегије.

Препорука 14: Уз текст ревидиране стратегије за родну равноправност приложити пратећи Акциони план за наредни двогодишњи период реализације активности.

3.15. Изменити и допунити поглавље 12 Стратегије које се односи на завршне одредбе

У овом делу садржаја Стратегије је предвиђено следеће: „Ову стратегију објавити на интернет страници Владе, интернет страници Министарства за људска и мањинска права и друштвени дијалог и порталу еУправа, у року од седам радних дана од дана усвајања.

Ову стратегију објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Препорука 15: С обзиром на то, да ће процес ревизије Стратегије бити значајан и обухватити готово сва поглавља овог стратегијског документа, препоручује се јавно објављивање ревидираног документа на напред наведен начин, уз прецизирање да се ради о ревидираној Стратегији за родну равноправност за период од 2025. до 2030. године са пратећим Акционим планом.

4. Полазне основе за израду Акционог плана за 2026. и 2027. годину за спровођење Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године

Имајући у виду потребу за изменом и допуном Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године (у даљем тексту: Стратегија), у зависности од предложених измена и допуна у тексту поменуте Стратегије, а посебно у погледу циљева, мера, носиоца у спровођењу мера, као и партнера, затим индикатора, извора провере и слично - потребно је извршити саобразне измене и у Нацрту Акционог плана за 2026. и 2027. годину за спровођење Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године (у даљем тексту: Нацрт акционог плана) у односу на исте елементе садржане у претходна два акциона плана, која су усвојена на Влади.

У складу са наведеним, потребно је извршити усклађивање показатеља учинка у Нацрту акционог плана, тако да садрже прецизиране вредности из релевантних извора провере и то:

- показатеље ефеката на нивоу општег циља;
- показатеље исхода на нивоу посебних циљева;
- показатеље резултата на нивоу мера.

За активности које представљају пројекат у програмском буџету, треба дефинисати показатеље резултата и на нивоу те активности.

Показатеље учинка предефинисати тако да омогуће праћење и мерење степена постизања конкретног циља, односно спровођења мере и реализације предвиђених активности.

Такође, на основу *Извештаја о ревизији сврсисходности пословања Успостављање родно одговорног буџетирања у Републици Србији*, број 400-489/2023-04/25, Београд од 4. децембра 2023. године, који је сачинила Државна ревизорска институција (у даљем тексту: ДРИ), ресорно Министарство је у други по реду Акциони план за 2025. годину уградило формулације три нове активности, из надлежности Министарства финансија, које су сугерисане за реализацију у закључцима ДРИ ради унапређења родно одговорног буџетирања, и то: 4.3.1. Предузимање адекватних мера у циљу ефикасног отклањања значајних неусаглашености одлука о буџету са упутством за њихову припрему и смањење ризика од њиховог поновног настанка; 4.3.2. Јачање капацитета институционалних механизма за родну равноправност у процесу припреме родно одговорног буџета, извештаја о напретку и учинку РОБ (организовање обука, припрема упутства, техничка подршка) и 4.3.3. Јачање капацитета одељења за планирање и спровођење секторских политика и родно одговорних мера код свих буџетских корисника у процесу припреме програмског буџета (организовање обука, припрема упутстава, техничка подршка и сл.). Након сагледавања ефеката спровођења ових активности, треба предложити даље спровођење истих активности у наредном двогодишњем периоду или предложити нове активности, којима ће се оснажити примена РОБ-а у надлежним органима јавне власти.

У складу са наведеним, потребно је јасно прецизирати износ средстава из буџета или из донаторских средстава за сваку од предложених активности у периоду спровођења од 2026. до 2027. године.

С обзиром на то, да је у питању израда Нацрта акционог плана за 2026. и 2027. годину, потребно је измапирати садржаје мера које до сада нису биле праћене појединачним активностима и предвидети њихово приоритетно спровођење у наредном периоду.

У складу са методологијом прописаном Законом о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18) и Уредбом о анализи ефеката прописа („Службени гласник РС”, број 20/25), као и чланом 26. и 30. Уредбе о методологији израде докумената јавних политика („Службени гласник РС”, број 20/25), Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, као надлежни предлагач ове Стратегије и пратећег акционог плана објављује обавештење о почетку рада на поменута два документу јавне политике, на својој интернет страници, као и на порталу „е-Консултације”, почев од 17. новембра 2025. године и наглашава да ће у консултацијама користити две методе, и то:

а) прикупљање података у Јавним консултацијама путем приложеног обрасца (17. до 26. новембра 2025. године);

б) рад у фокус групама (8. и 9. децембра 2025. године) уз подршку UN Women.

Коментари, предлози и сугестије заинтересоване јавности на текст Полазних основа, који буду достављани ресорном Министарству на приложеном обрасцу, на електронску адресу: antidiskriminacija.rodna@minljmpdd.gov.rs или на Портал е-Консултације, биће искоришћени за рад Радне групе на изради измене и допуне Стратегије и на изради Нацрта акционог плана за 2026. и 2027. годину.

Након тога, ресорно Министарство ће спровести широку Јавну расправу о Предлогу измене и допуне Стратегије за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године и Предлогу акционог плана за 2026. и 2027. годину за спровођење поменуте Стратегије (у даљем тексту Јавна расправа), уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији, а потом спровести даљу процедуру, у складу са законом, ради разматрања и усвајање ових предлога докумената на Влади.

Коментари, предлози и сугестије заинтересоване јавности на текст Полазних основа треба да буду достављени на приложеном обрасцу ресорном Министарству, на приложеном обрасцу, и то у периоду од 17. до 26. новембра 2025. године на електронску адресу: antidiskriminacija.rodna@minljmpdd.gov.rs или на Портал: е-Консултације.